

ἀγοράφως τέμνειν τε^{f)} καὶ κρίνειν, καὶ ἀπαλλάσσειν ἀνθρώπους τῆς πόδες ἀλλήλους φιλονεκίας, καὶ μὴ συγχωρεῖν, αὐτὸν δὲ^{g)} μηδὲν^{h)} περαιτέρω τῶν περιεζημένων τῇ θείᾳ ἡμῶν διατάξειⁱ⁾ προφάσει δικαιοτικῶν διατηρητῶν^{k)} ἡγιανοῦσθαι, εἴγε ὅλως ἵκανον πόδες δόσιν καθεστῶσιν^{l)}. ἐπειποτε καὶ προσκα τῶν δικῶν ἀποδάσσοσθαι^{m)} καὶ μὴ συγχωρεῖν ἐκ ὁρθυμίας, τὸν τῆς ἐπαγγίας, ἡς ὄφεις, εἰς ταύτην τοξέωνⁿ⁾ [τὴν εὐδαιμονιαν πόλιν] καὶ ἡμᾶς ἐνοχλεῖν. εἰ δέ τις μὴ προσελθὼν σοι παραγενέσθαι τῇ βασιλίδι ταύτῃ θαρροῦσειε πόλει, καὶ ἀντιπέμψομεν αὐτὸν σὺν ἐπιτιμήσαι πάσῃ, καὶ ἀποκρίσεως οὐ μεταδώσομεν.

κέ. Ἐπειτα προσῆκον ἐστί σοι^{o)}, καὶ τὸν ἐνεύθεν φοιτῶντας εἴτε μαγιστριανός, εἴτε ἐξ οἰνοδήποτε δικαιοτηρίου, μὴ συγχωρεῖν ἀδικεῖν, μηδὲ ἵπεροργάττειν τὸν ἡμετέρους ὑπηκόους· ἀλλ’ εἴ τις προσέλθοι τοιοῦτό τι μεμιρόμενος, τούτῳ καὶ ἐπεξέναι, καὶ τὸ ὀζήμιον αὐτοῖς περιποιεῖν, καὶ μὴ συγχωρεῖν τινι, προτεινομένῳ προστέθεις οἰνοδήποτε δικαιοτηρίου (ταύτας δὴ τὰς ἐξ ἔθνος φοιτώσας ὀλκῶν τε ὄντας ἐνεκεν καὶ λιμένων καὶ ὁδοτροπῶν καὶ γερυνῶν καὶ ἐλύτρων καὶ τειχῶν καὶ οἰκημάτων καταστροφῆς ὡς ἐν δημοσίῳ τόπῳ γινομένων καὶ ἐτέρων τοιούτων) ἡγιανοῦν τὸν ἡμετέρους ὑπηκόους. οὐ γάρ βούλομέθα, οὐδὲ κατὰ τοιαύτην πρόφρασιν οὐδεμίαν αὐτοῖς ἐπάγεσθαι ἡγιαν. αὐτὸς^{p)} δὲ ἀπάντων τούτων προονήσεις, ἡγιανας ἀπαντά πρόττειν χωρίς. εἰ δέ τις τοιοῦτό τι προστεταγμένος ἔλθοι, παντελῶς οὐ προσέξεις αὐτῷ, πλὴν εἴ μη ἡεῖν ἡμετέρον πραγματικὸν δείκνυσι τόπον ὑπὲρ τούτων γεγονομένον. καὶ τότε γε μὴν δέξῃ μὲν τὸν τοιοῦτον τύπον, οὐ μὴν τι πράξεις ἐξ αὐτοῦ, ποιὸν ἄν εἰς ἡμᾶς μηνύσους δεντέρων ὑπὲρ τούτων ἐπιτοπῆν ἡμετέρων προσλάβοις. §. α'. Ἀλλὰ καὶ τῆς ἀφθονίας τῶν ἐπιτηδείων καὶ τῶν ἔργων τῶν πόλεων ἐπιμελήσῃ, παρασκενάζον ἐκ τῶν πολιτικῶν χορηγάτων τὸν ἄντε πατέρας τὰ ἀναγκαιότατα τῶν ἔργων ποιεῖν· καὶ γερυνῶν δημοίων καὶ ὄντων καὶ λιμένων (ἐν οἷς ὅλως εἰσὶ τόποις τῆς ἐπαγγίας, ἡς ὄφεις, λιμένες) καὶ τειχῶν ἐπιμελεῖσθαι, καὶ εἴ τι ὅλως ἐστὶ τῷ δημοσίῳ καὶ ταῖς πόλεσι συμφέρον, βούλεσθη τε καὶ πράξεις καὶ μηνύσεις. §. β'. Ἔξεις δὲ καὶ ὑπακονότας σοι καὶ τὸν κατὰ τὴν ἐπαγγίαν στρατιώτας, ἐν οἷς ἀν αὐτῶν κρήζοις εἰς ὑπονομήν τινας δικαῖον, οὐδὲ εἴ πλημμελοῦντας εὑροις, ὑποθήσεις σωφρονισμῷ πρόποντι, καὶ πόσις γε ἐκ τῶν σιτήσεων αὐτῶν τὸ ἵκανον γίνεσθαι τοῖς ἡδικημένοις^{q)} παρασκενάσεις.

κέ. τ.) Οὐ συγχωρήσεις δέ, προνομίοις τοῖς κρῖθαι τοὺς ἀδικοῦντας· ἀλλ’ ἐκεῖνο μόνον αὐτοῖς εἰς βοήθειαν φυλάξεις, τὸ πανταχόθεν καθαρὸν τῶν ἐπαγγελμένων καὶ ἀνενθέντων φανῆναι· φύνοντος δὲ καὶ μοιχείας καὶ παρθένων ἀπομῆνος καὶ ἐφόδους καὶ ἀδικίας οὕτω μετὰ σφροδότητος μετελεύση^{s)}, κολάζων^{t)} τὸν ἀμαρτώντας κατὰ τὸν ἡμετέρον νόμον, ὡς τῇ κατ’ ὀλίγων τιμωρίᾳ τοὺς ἀλλούς ἀπαντάσ σώζειν. §. α'. Μάλιστα δὲ τῶν ταξιωτῶν τῶν σιντοῦ κρατήσεις, οὐκ ἐφιεὶς αὐτοῖς^{u)}, τὸν ὑπηκόον τὸν ἡμετέρον^{v)} λεηλατεῖν, οὐδὲ δοκεῖν μὲν ὄφεις δικαῖων παρὰ σοῦ, ταῖς ἀλη-

decidas et iudices, hominesque a mutuis contentioniibus liberes, nec permittas, ut ultra ea, quae sacra nostra constitutione continentur, iudicialium expensarum nomine damno aliquo afficiantur, siquidem omnino ad aliquid dandum idonei sunt: aliqui et gratis causas cognoscas, nec negligenter permittas, ut homines provinciae tuae, cui praees, ad hanc urbem currant nobisque molesti sint. Si quis enim, qui te non accessit, ad hanc regiam urbem venire ausus fuerit, eum vehementer incepatur remitteremus et responsum non dabimus.

XXV. Tum convenit quoque, te non permettere, Nov. 17. ut illi, qui hinc comeant, sive magistriani, sive ex cap. 4. quocunque iudicio, subditos iniuria afficiant nostros, aut superexigant: sed si quis veniat et de eo conqueratur, illud persecui et indemnitatem iis servare, nec permittere cuiquam mandata cuiuscunque iudicii praetendenti (ea scilicet, quae ex consuetudine mittuntur, aquae ductuum et portuum et viarum sternendarum et pontium et imaginum et murorum et aedificiorum destruendorum tanquam in publico loco strucrorum et aliorum huiusmodi causa), ut damno subditos nostros afficiat. Volumus, neque hoc praetextu ullum damnum iis inferri. Ipse vero omnium horum curam geres, ita ut sine damno omnia facias. Si quis vero cum tali mandato veniat, nullo modo eum audies, nisi sacram pragmaticam formam de his scriptam ostendat. Et tunc quidem suscipes ciusmodi sanctionem, nec vero ex ea aliquid ages, antequam re nobis indicata secundum mandatum nostrum accipias. §. 1. Sed et abundantiae necessiarum rerum et operum civitatum curam geres, et procurabis, ut ipsi tanquam patres opera maxime necessaria ex pecuniis civitatis extruant: et pontium similiter et viarum et portuum (in quibuscumque locis tuae provinciae, cui praees, portus sint) et murorum curam gerant, et quicquid publico et civitatibus utile est, de eo deliberabis idque facies et indicabis. §. 2. Milites quoque, qui in provincia sunt, in omnibus obedientes habebis, in quibus illis ad iustum ministerium indigebis: quos ubi delinquere videris, castigationi subiecties convenienti, et insuper ex annonis eorum satisfieri laesis curabis.

XXVI. Non autem permittes, ut delinquentes Nov. 17. cap. 5. privilegiis quibusdam fruantur: sed illud solum iis auxiliū servabis, ut ab omni parte puros ab iis, quorum accusantur, et innocentes se probent. Caedes vero et adulteria et virginum raptus et invasiones et iniurias cum severitate reprimes, delinquentes secundum leges nostras puniens, ut paucorum supplicio reliquos omnes serves. §. 1. Maxime vero cohortales tuos in officio continebis, non permittens illis, ut subditos nostros depraudentur, neque ut a te quidem regi videantur, revera autem tuae voluntati imperent.

f) τε deest apud Theod. αὐτοῖς. h) Fabr. μηδέ. i) Fabr. τῇ θείᾳ διατ. ἡμῶν. k) Theod. δικαιωμάτων. l) Fabr. καθεστῶσιν. m) Theod. ἀποστέλλει. n) Fabr. et Theod. add. τὴν εὐδαιμονιαν πόλιν, quod in Cod. Coisl. deest. Inserendum textui pulavi et uncis includendum, quum illud ταύτην nihil habeat, ad quod referatur. o) Novellae textus οε. p) Cod. Coisl. αὐτοῖς. q) Cod. Coisl. ἡδη κειμένος. Sed hoc nullum praebet sensum et manifesto corruptum est ex ἡδικημένοις, quod in textum recipiendum esse probatur auctoritate textus Novellae in editionibus Corporis Iuris. r) Hoc caput 26. inde a φύνοντος usque ad finem habet Fabr. cap. 26. et Theod. qui dicit esse partem capit. 18. hui. tit. Deest tamen apud utrumque §. 2. hui. capit. s) Fabr. male τελευτήσῃ. t) κωλάζω Fabr. u) Theod. αὐτοῖς. v) Theod. ἡμετέρον τῶν ὑπηκόον, omisso utroque articulo.

θείας δὲ τῆς σῆς ὑρχειν γνώμης. §. β'. Σπεύσεις δὲ καὶ πάρεδρον καὶ εἰ τις ἔστι τῶν περὶ σέ, λαμβάνειν ἄνδρα χοηστὸν καὶ καθαρεύοντα πανταχόθεν καὶ ὄφονούμενον τοῖς παρὰ τοῦ δημοσίουν. καὶ εἴ γε τις παρὸς ἐλπίδας γένοιτο καὶ οὐχ ἐδοὺς αὐτὸν φυλάττοντον οὐ πίστιν δικαίων, τὸν μὲν ἀπελάσεις, ἐτέρῳ δὲ χοήσῃ παρέδρῳ, τὸν νόμον καὶ τὸ δίκαιον μετὰ καθαρῶν φυλάττοντι τῶν ζειρῶν. §. γ'. Τοιοῦτον δὲ παρέεις σαντὸν ἀπαστολισθείων^{w)} τε καὶ ἴδιᾳ, ὥστε φοβερώτατος μὲν εἶναι τοῖς ἀμαρτάνοντος καὶ τοῖς ἀγνωμονοῦσι πρὸς τὸ δημόσιον, ἡμερώτατος δὲ καὶ πρῶτον ἀπαστολέεις καὶ εὐγνώμοσιν^{x)}, καὶ πατρικὴν αὐτοῖς εἰςάγειν πρόσοντα.

Nov. 17. κτ'. Ἀλλὰ μηδὲ τούτον δὴ^{y)} τὸν καλομένον^{z)} προχείρως διδόναι σπεύδειν ἢ ἐπὶ πλειστονα χρόνον, ἀλλὰ καὶ μετ' ἔξετάσεως καὶ ἐν χρόνῳ συμμετρῷ καὶ οὐχ ὑπερβαίνοντι τριάσοντα προθεσμίαν ἡμερῶν, ὡς τε μὴ ἐντεῦθεν ἀπεράντους εἶναι τοῖς ἀνθρώποις τὰς πρὸς ἑαυτὸν φιλονεκίας. εἰ δὲ καὶ τινα ὑπὸ τὸν καλούμενον λόγον ποιήσαιο, εἰτά τις προσέλθοι κατ' αὐτὸν, ὕξεις μὲν αὐτὸν, φυλάττων τὸν δεδομένον αὐτῷ λόγον. ἔξετάσεις^{a)} δὲ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ λόγου πανταχόσει σωζομένουν καὶ εἴτερον καὶ ψήφον κατ' αὐτοῦ δέησεις, καταδικάσεις^{b)} αὐτὸν καὶ δυοῖν αὐτῷ προσθήσεις ἀλρεσιν, ἢ εἰ βιούλεται τῷ δεδομένῳ λόγῳ καθαρῶς ἀπειπεῖν καὶ πρᾶξει τὰ κριθέντα, ἢ εἰ μὴ τοῦτο, τοῖς ἵεροῖς αὐτὸν ὅροις ἀποκαταστήσεις, κάκεσεις τὸν ἐκβιβασμὸν ἐπάξεις σωφρόνως καὶ μετὰ τῆς ὁφελούσης τοῖς εναγέσιν ὅροις αἰδοῦς.

Nov. 17. κτ'.^{c)} Οὔτε δὲ ἀνδροφόρους, οὔτε μοιχοῖς, οὔτε παρθένων ἀρραβώνιν ἀμαρτάνοντος τὴν^{d)} τῶν δῶων φυλάξεις ἀσφάλειαν, ἀλλὰ κάκεσθεν ἐξεκλύσεις καὶ τιμωρίαν αὐτοῖς ἐπάξεις. οὐ γάρ τῶν τὰ τουμεντα ἀμαρτανόντων φείδεσθαι προσήκει, ἀλλὰ τῶν περιόντων, ήνα μὴ τουμεντα ὑπὸ τῶν τολμηροτέρων πάσχοιεν. ἀλλὰς τε ἡ ἐπὶ τῶν ἱερῶν ἀσφάλεια οὐ τοῖς ἀδικοῦσιν, ἀλλὰ τοῖς ἀδικούμενοις δέδοται^{e)} παρὰ τοῦ νόμουν^{f)} καὶ οὐκ ἀν εἴη δυνατὸν ἐξάτερον ἰσχυροῦσθαι τῇ παρὰ τῶν ἀσύλων τόπων ἀσφαλείᾳ, καὶ τὸν ἀδικοῦντα καὶ τὸν ἀδικούμενον. §. α'. Τὰς δὲ τῶν δημοσίων φόρων εἰςπράξεις καὶ ἔρδον τῶν ἱερῶν γίνεσθαι μετὰ τοῦ πρέποντος παρασκευάσεις, ἐπειδὴπερ δὲ τῶν δημοσίων λόγος καὶ στρατιώταις, καὶ ἴδιώταις, καὶ αὐτοῖς τε τοῖς ἱεροῖς, καὶ ὅλῃ τῇ πολιτείᾳ συμφέρον τε καὶ ἀναγκαῖτας ἔστιν. ἐπαμυνοῦσθαι δέ σοι πρὸς τοῦτο οἱ θεοφίλεστατοι τῶν ἐκκλησιῶν ἔσδικοι καὶ οἰκονόμοι, οὐδέντα τῶν τοὺς δημοσίους φόρους καὶ τὸ χώρων ἀπαιτούμενων ἀφαιρούμενοι τῆς εἰςπράξεως, ἀλλ᾽ οὐδὲ συγχωροῦντες βίαιον^{g)} στασιωδές τι παθεῖν τοὺς τὸν ἐκβιβασμὸν ἐπάγοντας γινώσκοντας, ὡς εἴ τι τοιοῦτο πράξαιεν, οἵτοθεν τὸ ἵκανόν ποιῆσαι τῷ δημοσίῳ καταναγκασθήσονται.

Nov. 17. κτ'.^{h)} Ἀναγκάσεις δὲ τοὺς δημοσίους ἀπαιτητὰς ἐν ταῖς ἑαυτῶν ἀποκατέ φερεῖ ποιεῖν ἀπαντα, ἐφ' οἷς αὐτὰς διδόσαι, τοῦτο ἔστι, τὸ τε πόσον τῶν ζυγοκε-

§. 2. Operam quoque dabis, ut assessorem vel quisquis sit, qui circa te fuerit, assumas virum bonum et sceleris purum et iis, quae a fisco dantur, contentum. Et si quis praeter spem fuerit, quem fidem iustum tibi non servare reperias, eum expelles et alio assessore uteris, qui legem et iustitiam puris manibus custodiat. §. 3. Talem vero te ipsum omnibus publice et privatim praebebis, ut delinquentibus et adversus fisicum contumacibus quidem terribilis sis, mansuetissimus vero et mitis erga probos et gratos, et paternam eorum curam geras.

XXVII. Sed nec festinare te oportet, ut λόγοις illos, qui vocantur, facile vel in longiora tempora concedas, sed praevio examine et tempore mediocri, quod spatium triginta dierum non exceedat, ne hominem inter se contentiones inde infinitae sint. Si vero aliquem λόγῳ ita dicto subieceris, et deinde quis eum convenerit, duces quidem ipsum, servans datam illi fidem: examinabis autem causam, ab omni parte servata fide: et si quoque sententia adversus eum opus sit, condemnabis eum et duorum electionem ei propones, utrum scilicet velit datae fidei pure renunciare et iudicata facere, an, si id nolit, eum sacrī finibus restitus: ibique executionem facies moderate et cum reverentia sacrī finibus debita.

XXVIII. Neque vero homicidis, neque adulteris, neque virginum raptoribus delinquentibus locorum servabitis securitatem, sed inde etiam eos extrales poemaque illis impones. Non enim talia delinquentibus pareere convenient, sed iis, qui superstites sunt, ne talia ab audacibus patiantur: praesertim cum securitas in sacris locis non laudentibus, sed laesis a lege data est. Nec fieri potest, ut uterque, tam qui iniuriam intulit, quam qui eam passus est, asylorum securitate gaudeat. §. I. Exactiones autem tributorum in locis sacrīs decenter fieri curabis, quoniam tributorum ratio et militibus et privatis et ipsis sacrīs etiam et toti reipublicae utilis et maxime necessaria est. Ad hoc autem auxilio tibi erunt Dei amantissimi Ecclesiarum Defensores et Oeconomi, neminem eorum, a quibus tributa publica in provinciis exiguntur, exactioni substrahentes, nec permittentes, ut quid violenti aut seditiosi patiantur, qui executionem faciunt, scientes, se, si tale quid fecerint, fisco ex bonis suis satisfacere cogendos esse.

XXIX. Coges autem publicos exactores, ut in apochis suis omnia, pro quibus eas tradunt, manifesta faciant, id est, quantitatē Zygoccephalorum aut

w) Theod. et Fabr. δημοσίες. x) Theod. et Fabr. εὐγνώμοσι. y) Legendum δῖτ. z) Quid sint λόγοι, explicat *Cuius* in Exposit. Novell. XVII. et Obs. VIII. 40. et *Alciatus Parerg.* V. 6. et VIII. 2. Sunt autem λόγοι ἀσύλια καὶ συγχωρήσεως, promissio asyli et securitatis, quae consensu Episcopi datur iis, qui ad Ecclesiam configunt metus causa, dum scilicet vim, iniuriam, saevitiam potentiorum vel dominorum extimescant, ut patet ex Nov. CXXVIII. et Edicto II. pr. et XIII. cap. ult. et ex L. 4. et ult. C. Th. de his, qui ad Ecc. configunt. cf. Hombergius ad hunc Novellae locum. a) Cod. Coisl. ἔξετάσεις. b) Cod. Coisl. καταδικάσεις, corruptum ex καταδικάσεις. c) Cap. 28. et apud Fabr. cap. 27. et apud Theod. extat usque ad verba τὸν ἀδικούμενον. Theod. dicit esse cap. 21. hui. tit. d) εἰ Theod. et Fabr. ε) Theod. δίδοται. f) Fabr. τῶν νόμων.

φάλων ^{g)}) ἡ ζευγῶν γῆν ^{h)}), ἡ διποσδήποτε ἄν ταῦτα καὶ χώραν καλοῖσεν· καὶ τὸ τῶν δεδομένων ποσόν, εἴτε ἐν εἰδέσιν, εἴτε ἐν χρονίῳ· ἀπειλῶν αὐτοῖς καὶ ζημιῶν μεγάλην εἰς τὸ παραγγελλόμενον μὲν ἀεὶ, μέχρι δὲ τοῦ μὴ φυλαχθέν, εἰ μὴ τοῦ λοιποῦ γοῦν πᾶσι φυλάξαιεν τρόποις. εἰ δέ, ὡς εἰκός, ἀποφυγὴν ἔξενοιέν τινα, λέγοντες, μὴ δύνασθαι τὴν τῶν ζευγῶν γῆν ἐντιθέναι ⁱ⁾ ποσότητα, μάλιστα μὲν κακονοργεῖν αὐτοὺς νομίζουσεν, πλὴν ἄλλὰ μηδὲν ἐγεῦθεν βλαπτέσθω μήτε τὸ δημόσιον, μήτε οἱ συντελεῖς. τὸ γὰρ δημόσιον ἀποκρίτως ἀπαντά τὰ οἰκεῖα λαβέτω, καὶ τὰς ἐξ ἔθοντος γινομένας ἀποδεῖξεις λαμβανέτωσαν οἱ ταῦτα καταθέντες, μηδὲν ἀπαιτούμενοι πλέον· τὸ πρῶτα δὲ μηδὲ διοινόν καταβλαπτέσθω παρ' αὐτῶν. καὶ ἡ μὲν κατὰ τὸ σύνηθες συντέλεια καταβαλλέσθω παρ' αὐτῶν καὶ εἰςφερέσθω τῷ δημοσίῳ, μηρυνέσθω δὲ εἰς τοὺς ἐνδοξοτάτους ἡμῶν ὑπάρχοντας τὰ περὶ τούτων, πρότερον ἀναγκαζομένων τῶν κινσονιάλιων τὰς καλουμένας ἐκθέσεις ἀκριβεῖς διδόναι, ὡς τε ἐκεῖθεν γίνεσθαι τὴν τοῦ πρόγραμματος διάχρονον. οὕτω τε τέως τῶν κατὰ συνήθειαν διδομένων δημοσίων ἀμέμπτως εἰςκομίζομένων, ὅπερ ἂν ἐπὶ τοὺς ὑμιτηρούμενοις οἱ ἐνδοξοτάτοις ἡμῶν ἑπιχρυσοὶ κορονεῖν ἐπὶ τοῖς στασιαζομένοις, τοῦτο κρατεῖτω. ἀνάγκην ἔχοντων τῶν πρωτόρων μετὰ τὸ γνωσθῆναι τὴν ἀλήθειαν τὴν ἐπὶ τοῖς ζητούμενοις, καὶ ἐπ' ἐκείνοις τοῦ λοιποῦ τὸ ποσόν τῶν ὄντων ζηγοκεφάλων καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων κατὰ τὸ παρ' ἡμῶν ἀλλήλης διατεταγμένων ταῖς ἀποδεῖξεσιν ἐντάττειν. §. α'. Οὐ συγχωρούσεις δὲ τοῖς κτήτοροις, ἥντα πούσεις γίνονται χωρίοις ἡ ἄλλως διανεμήσεις, καὶ εἰς ἔτερον πρόσωπα μεθίσταται στήσεις, διαστροφαῖς κορόθουσαν τιστοῦν, καὶ μὴ μετατιθέντα παρὰ τῶν πωλησάντων εἰς τοὺς ἀγοραστὰς τὰ χωρία, ἀλλ' ἀναγκάσεις αὐτοὺς ἐν τρόπον πατίδος ποιεῖσθαι τὰς μεταθέσεις ζημίας χωρίς. εἰ δὲ φήσαιεν, ἀπόρονς εἶναι τοὺς ἀγοραστὰς καὶ διὰ τοῦτο μὴ ποιεῖν τὴν μετάθεσιν, αὐτὸ τοῦτο ἔξετάσεις χωρὶς τῆς οἰασοῦν ζημίας. καὶ εἰ μὲν εὐποδοῖεν οἱ ἀγορασταί, ἀναγκάσεις τοὺς τῶν δημοσίων προεστῶτας πᾶσι τρόποις καὶ χωρὶς οἰασοῦν ζημίας ποιησούσαι τὴν μετάθεσιν· εἰ δὲ ταῖς ἀλλήλῃσις αὐτοὺς ἐνοίσις οὐ σφόδρα εὐπόρους, ἀναγκάσεις τοὺς πράτις αὐτὸ τοῦτο δύολογῆσαι ἐν ὑπομένημασιν, διτοινόντων ἀλλήλης μετάθεσις γίνεται τῶν δημοσίων φόρων εἰς τὸν παρ' αὐτῶν ἐωρημένον (τοῦτο ὅπερ ἐπὶ τῆς ἔνως ἴσμεν ἐν πολλοῖς γινόμενον ἔθνεσιν). οὕτω γὰρ οὗτε τὸ δημόσιον βλαβήσεται καὶ οἱ δημόσιοι φόροι παρὰ τῶν νεμομένων εἰςκομισθήσονται, διποσδήποτε προστάξαιμεν εἰς ἐνέργους ἴσως παραγγίνεσθαι σε χώρας, προσήκον ἔστιν, ἀρούριμενόν σε τοῖς ἀπὸ τοῦ δημοσίου φιλοτιμηθεῖσι μὴ προΐκα δαπανάν, μηδὲ τοὺς ἡμετέρους ὑπηκόους ἐπιτρίβειν, ἀλλ' οὐχὶ κατὰ τῶν μὴ κατεχόντων μήτε νεμομένων τὰ γῆδια.

λ'. Ἐκεῖνο μέντοι σε βούλομεθα γινώσκειν, ὡς εἰποτε προστάξαιμεν εἰς ἐνέργους ἴσως παραγγίνεσθαι σε χώρας, προσήκον ἔστιν, ἀρούριμενόν σε τοῖς ἀπὸ τοῦ δημοσίου φιλοτιμηθεῖσι μὴ προΐκα δαπανάν, μηδὲ τοὺς ἡμετέρους ὑπηκόους ἐπιτρίβειν, ἀλλ' οὐχὶ κατὰ τῶν μὴ κατεχόντων μήτε νεμομένων τὰ γῆδια.

iugorum terram, vel quo alio nomine ea in provincia appellant; et pro quibus et qualibus praediis ea exigant, et quantitatem eorum, quae data sunt, sive in speciebus, sive in auro: magnam multam iis minitans, si id, quod semper quidem praeceptum, hactenus vero nondum observatum fuit, in posterum non omnibus modis observent. Quodsi vero, ut probabile est, effugium aliquod inveniant, dicentes, se iugorum quantitatē inserere non posse, nos eos vel maxime dolo agere putamus, sed exinde nec fiscus omnino quidem laedatur, nec subdit. Nam fiscus sine praecūdicio omnia sua accipiat, et qui ea solvunt, apochas solito more accipiunt: nec amplius quid ab iis exigatur. Res ipsa vero plane non laedatur. Et tributa quidem solito more solvantur ab iis ac fisco inferantur, nuncientur vero haec gloriosissimis Praefectis nostris, et prius cogantur Censitores eas, quas vocant, expositiones accuratas dare, ut exinde rei diiudicatio fiat. Ita tributis, quae secundum consuetudinem dantur, interim recte illatis, quocunque de re controversa gloriosissimi Praefecti nostri inter dissidentes iudicaverint, hoc obtineat, et executoribus necesse sit, cum veritatem in his quaestionibus cognoverint, etiam in iis in posterum quantitatē Zygoccephalorum et reliquorum omnium secundum id, quod a nobis iam statutum est, apochis inserere. §. 1. Non permettes autem possessoribus, cum venditiones praediorum aut aliae divisiones fiunt, et possessiones in alias personas transferuntur, ut iniquitate aliqua utantur, et praedia a vendoribus ad emtores non transferantur, sed eos omni modo sine detimento ea transferre coges. Si vero dixerint, emtores inopes esse et se propterea non transferre, id ipsum sine ullo damno examinabis; et siquidem divites sint emtores, cogenes eos, qui fisco praesunt, omnibus modis et sine ullo damno transferre: sin autem revera eos non admodum divites inveneris, vendidores hoc ipsum apud acta confiteri cogenes, periculo suo tributa publica in eos, qui ab iis emerunt, transferri (quod etiam in Oriente a multis gentibus factum esse scimus): sic enim nec fiscus laedetur et tributa publica a possessoribus inferentur, ne alii sint possessores, alii tributa solventes. Maxime enim convenit, ut tributa ad possessores, non autem ad eos, qui neque detinent, neque possident praedia, pertineant.

XXX. Illud tamen te scire volumus, si forte in Nov. 17. alias provincias te proficiisci iubeamus, convenientis cap. 9. esse, ut iis, quae a fisco tibi praebentur, contentus sis, nec vero gratuito victu utaris, neque subditos nostros atteras, sed ex iis, ex quibus, cum in pro-

g) De Zygoccephalis cf. Hombergkii notam ad hunc Novellae locum et scriptores ab eo laudatos, in primis Jac. Gothofred. ad l. 2. C. Th. de censu XIII. 10. et Savigny in Zeitschrift f. gesch. Rechtsw. VI. p. 320. sqq. Sunt autem Zygoccephali sive latine capitatio et iugatio tributum, quod imponitur praediorum possessoribus, et ab iis solvendum est. cf. Savigny I. l. p. 322. sqq. h) ζευγῶν γῆν, terram iugorum, i. e. modum sive mensuram agri sive iugeram, pro quibus possessores onera publica solvunt. Nam ζεύγη iuga, iugera, significant certum agrorum modum, onerum publicorum gratia definitum, eine Steuerhufe. Idem significat caput, cf. Savigny. I. l. p. 323. not. 1. Ceterum textus Novellae habet pro ζευγῶν γῆν potius ζεύγων ἡ ιουγαλίων, neque memini, me hanc formulam ζευγῶν γῆν alibi, quam in hoc Cod. Coisl. invenire. i) τὴν τῶν ζευγῶν γῆν ἐντιθέται ποσότητα. Mibi legendum videtur τὴν τῶν ζευγῶν γῆς. Pro ἐντιθέται Hombergkius ad hunc Novellae locum legere vult ἐπιτιθέται. Sed ἐπιτιθέται ferri potest, modo suppleas ταῖς ἀποχαῖς, i. e. inserere apochis.

ἐπαρχίας ὃν ἐδαπάνας, ἐξ αὐτῶν καὶ εἰς ἑτέρας γυνό-
μενον χώρας ποιεῖθαι τὰς δαπάνας. μηδὲ ὄγγαρεται
τοὺς συντελεστὸς ἐπιτοίβοντα μηδὲ σε, μηδὲ τὴν πε-
θομένην σοι τάξιν, ἀλλ ὀικεῖοις μὲν ἵποζηγοῖς, οἰκεῖοις
δὲ δαπάνῃ ποιεῖθαι τὴν πορέαν, αὐτὸν τούτου φυ-
λαττομένου, καὶ εἰ μὴ ὑπερόδιος γένοιο, ἀλλὰ τὰς
τῆς ἐπαρχίας διά τινα πρόφασιν ἀναγκαῖαν περινοστῆς
πόλεις.

*Nov. 17. λα'.^{k)} Τοὺς γὰρ δὴ καλονυμένους τοποτηρητὰς δι-
cap. 10. δόναι τοὺς ὄφοντας ἐν ταῖς πόλεσι τῆς ἐπαρχίας, ἣς
ἡγοῦνται, καὶ εἰ περιβλεπτοὶ, καὶ εἰ λαπρότατοι, καὶ
εἰ ἡγεμόνες εἰέν, πάσιν ἀπαιροεῖνον τρόποις. ἀλλὰ
μηδὲ εἰ στρατιῶται τινὲς ἔποιτο σοι, μηδὲ ἐσείνος^{l)}
προῖκα συγχωρεῖν δαπανᾶν, ἀλλ ἐν τῶν οἰκείων^{m)}
σιτήσεων, εἰ δὲ μὴⁿ⁾ τούτῳ πρόσαπτεν, ἀλλ^{o)} ἐν τῶν
συντελῶν^{p)} δαπανήσαις καὶ ὄγγαρεταις λάβονται, πᾶν,
ὅσον ἢν ἔχουμεν τὸ^{q)} ὑπέκυον, τοῦτο ἐκ τῶν αὐτῶν
σιτήσεων εἰς πρόδασας οἰκεῖοι^{r)} κυνδύνῳ τοῖς ἥδικημένοις
ἀποσώσεις.*

*Nov. 17. λβ'.^{s)} Οὐ μὴ οὐδὲ προσφάσει θρησκειῶν τε καὶ αἰ-
cap. 11. ρέσεων Ἑγγίσεως συγχωρῆσις τινὶ τὴν ἐπαρχίαν λεηλα-
τεῖν, ἢ ἀλλως τινὰ τοιάτην πρόσταξιν ἐγχειροθῆται
ἐπὶ τῆς χώρας, ἣς ὄφοις· αὐτὸς δὲ προσοίσεις μετὰ
τοῦ προσήκοντος καὶ συμφέροντος τοῖς δημοσίοις καὶ
τὰ τοιαῦτα ἀνερευνᾶν, καὶ μὴ συγχωρεῖν τι πικρὰ τὰς
ἱμετέρας γίνεσθαι προσγάξεις προσφάσει θρησκειῶν.*

*Nov. 17. λγ'.^{t)} Λεῖ δέ σε καὶ τούτον πᾶσαν τίθεσθαι πρό-
cap. 12. νοιαν τοῦ, ἡτία τις ἕξιος φατείν ποιηῆς, ἐκεῖνον μὲν
κολάζειν, τῷν δὲ πρωμάτων αὐτοῦ μὴ προσάπτεσθαι,
ἀλλὰ συγχωρεῖν ταῦτα τῷ γέρει καὶ τῷ νόμῳ καὶ τῇ
ἐκείνων φέρεσθαι τάξει^{u)}. οὐ γὰρ τὰ πρόγματα ἐστι
τὰ πλημμελοῦντα, ἀλλ ὅι τὰ πρόγματα κεκτημένοι^{v)}.
οἱ δὲ ἀντιστρέφοντες τὴν τάξιν, τοὺς μὲν ἀξίους ποι-
ηῆς ἀφιᾶσι, τὰ δὲ ἐκείνων ἀφαιροῦνται πρόγματα, ἐτέ-
ροντος ἀντὸν τιμωροῦντος, οὓς δὲ νόμος ἴσως εἰπεῖ
τὴν ἐκείνων ἐπάλει διαδοχήν.*

*Nov. 17. λδ'.^{w)} Προστασίας δὲ ἀδίκους, ἃς μαθάνομεν ἐπὶ^{x)}
cap. 13. ταῖς ἡμετέραις ἐπαρχίαις γίνεσθαι, πᾶσι μετελένη^{y)}
τρόποις· οὐ συγχωρῶν οὐδενί, τοὺς ἑτέρων βίους ἐγο-
λαβεῖν^{z)}, οὐκ ὀικεῖον ἐανιῷ χωρία τὰ μηδαμόθεν
αὐτῷ προσήκοντα, οὐδὲ εἰς τῶν ἑτέρων βλάβην ἐπαγγέ-
λεσθῶν προστασίαν, οὐχ, ὅπως ἢν ἀποστρεψεν τὸ δη-
μόσιον, τὴν ἐαντῶν^{w)} ἰσχὺν ἀπτιτάτειν. μηδὲ ἔστω
σοι φροντίς, ὅποις ἢν εἴεν οἱ ταῦτα πράττοντες δεσπο-
τεῖς ἀρχῖσοι γὰρ σοι διὰ πάντων πρὸς τελεωτάτην
ἰσχὺν δὲ τὸ νόμος ἢ τε τῆς βιωσιάς εὐμένεια.*

*Nov. 17. λε'.^{aa)} Άλλὰ τοὺς εἰςδεχομένους ἀλλοτρίους γεωργοὺς
cap. 14. οὕτως μισήσεις, οὕτως ἀναγκάσεις θᾶττον ἀποδοῦναι
τοὺς ληφθέντας κακοῖς, ὡς, εἰ μέχρι πολλοῦ μείνειν
ἀπειθοῦντες, ἀπαν, ὅσον ἀποροῦ τῆς ἐπαρχίας ἐστίν,
τοῦτο ταῖς ἐκείνων κτήσεσιν ἐπιθῆσις, εἰ δὲ ἐν ἑτέραις
ἐπαρχίαις οἱ γεωργοὶ λέγονται καθεστάνει, γράμμασι
χρῆσθαι δημοσίους πρὸς τοὺς τῶν ἐπαρχιῶν ἐκείνων ἴγου-
μένους, ὅστε αὐτὸν τοὺς ἢν αὐτοῖς περιεγότας γεωρ-
γοὺς συνομολογοῦντας ἡ ἐλεγχομένους παραδίδοσθαι
τοῖς κεκτημένοις, καὶ ἐπανάγεσθαι πρὸς τὴν ἐπαρχίαν,*

vincia esses, sumtus faciebas, etiam cum in alia pro-
vincia sis, expensas facias. Neque angariis subditos
nostros atteras, nec tu, nec cohors tibi subdita, sed
propriis iumentis, propriis sumtibus iter facias: co-
dem quoque custodiendo, licet fines provinciae non
egrediari, sed ipsius provinciae urbes ex necessaria
quadam causa peragres.

XXXI. Quominus enim Praesides in urbibus pro-
vinciae, cui praesunt, vicarios, quos vocant, consti-
tuant, licet spectabiles aut clarissimi aut Praesides
sint, omnibus modis prohibemus. Sed neque si mili-
tes quidam te sequantur, illis permittas, ut gratuito
victu utantur, sed de propriis amonis vivant. Si
vero id non fecerint, sed subditorum sumtu vixerint
et angarias acceperint, omne damnum, quod subditi
patientur, ex amona ipsorum exigere tuoque periculo
servabis ii, qui laesi sunt.

XXXII. Neque etiam practextu religionis et qua-
stitionis de haeresibus cuiquam provinciam depraedari
vel aliam quandam eiusmodi iussionem in provincia,
cui praees, tradi permettes. Ipse vero curam geres,
ut, siue decet et publico utile est, etiam in huius-
modi res inquiras, nec contra nostras iussiones pract-
textu religionis aliquid committi patiaris.

XXXIII. Huius autem rei quoque curam te ge-
rere in primis oportet, ut, si quis poena dignus vi-
deatur, illum quidem punias, bona autem eius non
attinges, sed haec ad familiam et secundum legem et
eorum ordinem deferri concedas. Non enim res pae-
carunt, sed qui res possident: qui vero ordinem inver-
tunt, illi poena quidem dignos dimittunt, bona
vero eorum auferunt, alios eorum loco punientes,
quos lex forte ad corum successionem vocavit.

XXXIV. In iusta autem patrocinia, quae in no-
stris provinciis praestari cognovimus, omnibus modis
punies: nemini permittens, ut aliorum bona patroci-
nio suo defendenda redimat, vel praedia nullo modo
ad se pertinentia vindicet, vel patrocinium in alio-
rum damnum promittat, vel quo fiscum defraudet, pot-
tentiam suam opponat. Neque eures, sub cuius domi-
nio sint, qui haec agunt. Sufficiat enim tibi per
omnia ad summam potentiam tum lex, tum Impera-
toris benevolentia.

XXXV. Sed eos, qui alienos agricultoras suscipiunt,
ita odio habebis, ita cuges eos, qui iniuste suscepti
sunt, celeriter reddere, ut, si diu contumaces perman-
serint, omne, quod solvendo in provincia non est,
illud possessionibus eorum imponas. Quodsi agricultae
in aliis provinciis esse dicauntur, publicis literis ad
Praesides earum uteris provinciarum, ut illi eos agricul-
tas, qui eo confugerunt, confitentes aut convictos
dominis tradant, et in provinciam, cui praees, reflu-
ent, et in contumaces adiectione sterilium graviter

^{k)} Cap. 31. inde a verbis ἀλλὰ μηδὲ εἰ στρατιῶται usque ad finem habent Fabr. cap. 28. et Theod. qui dicit esse ult. them. cap. 25. hui. tit. ^{l)} Theod. et Fabr. ἐσείνος. ^{m)} Theod. ἴδιων. ⁿ⁾ Fabr. μηδέ. ^{o)} Fabr. ἀλλά. ^{p)} Theod. συντελεῖων. Fabr. συντελεστῶν. ^{q)} τὸ deest apud Theod. ^{r)} Fabr. ἴδιων. ^{s)} Cap. 33. extat apud Fabr. cap. 29. et apud Theod. Hic dicit esse cap. 27. hui. tit. ^{t)} Theod. καὶ μὴ κατ' ἐκείνον φέρεσθαι τάξεις. Fabr. καὶ τῇ κατ' ἐκείνον φέρεσθαι τάξει. ^{u)} πρόγματα ζούτι τὰ πλημμελοῦντα, ἀλλ ὅι τὰ πρόγματα. Haec oculis librarii aberrantibus deerant, sed a prima manu in margine apposita sunt. ^{v)} Τοὺς ἑτέρων βίους ἐγολαβεῖν est, aliorum bona patrocinio suo defendenda suscipere. Cuiac. Oh. VIII. 31. Gloss. Iur. ἐγολάβος ζούτι τὸ κρύμματα δεδωκός ἐπὶ τῷ ἐκχωροθῆται ἀγωγήν. Hombergk. Ergo ἐγολάβοι sunt redemtores iūtiū. ^{w)} Novellae textus εἰπεῖστο.

ἥς ὄφεις, καὶ τοὺς ἀπειθοῦντας σφραγότεορ μετέναι τῇ τῶν ἀπόδων ἐπιβολῆι προσῆκον γάρ ἐστι, τὸν τὰ τοιαῦτα σπενδούτα τὸ ἐντεῦθεν ἄτοπον καὶ τὴν τῶν πομημάτων ἐλάττωσιν ἐπὶ τῆς ἑντοῦ περιουσίας μαθέν, ὅπως ἄντι ἐλαττόμενος γινώσκοι, πόσον ἐστὶ τὸ ἀδικεῖν τε καὶ πλημμελεῖν εἰς ἐπέροντας. τοῦτο δὲ ποάξεις, εἴτε οἱ τὰ χωρία κεκτημένοι κατὰ χώραν εἰσὶν, εἴτε τινῶν ἐτέροις προσηκτινταν φροντισταὶ καθεστήκοιεν. δεῖ γάρ καὶ τοὺς κεκτημένους ἔκεινα μόνον ἔχειν, ἀπέρ αὐτοῖς δίδωσιν ὁ νόμος, καὶ τοὺς προνοοῦντας τῶν ἀλλοτρίων ἔκειναν προστασίαι μόνων, ἀπέρ κατὰ μίσθιων ἢ καθ' ἐπέρονταν πόμιμον αὐτοῖς δέδοται τόπον· τῶν δὲ ἀλλοτρίων ἀπέκεσθαι^{x)}, καὶ μὴ προνοεῖν μὲν ἐπέροντας, ἀδικεῖν δὲ ἀλλοντας καὶ ἑντοῖς κέρδος ἀσεβεῖς ἐντεῦθεν πορθεῖν.

λέσ. Σανίδας δὲ ἐπιτιθένται χωρίοις ἀλλοτρίοις ἢ ἐργαστηρίοις ἐν πόλεσι διακεμένοις, ἐπιγόναειν τὰς ἑντοῦ προσηγορίας, οὗτα τοῖς τολμῶσι ἐπικινδυνον καταστήσεις, ὡς γινώσκειν, ὅτι ταῦτα ποτίστοιτε αὐτοὶ τὴν ἑντοῦ περιουσίαν προσάνθιστοι τῷ δημοσίῳ^{y)}. εἴ γάρ πολύματα μόνη τῇ βασιλείᾳ καὶ τῷ δημοσίῳ δεδομένον πειρᾶτό τις ὑφασμάτειν, ἐν τοῖς ἑντοῦ μανθανέτω τὴν περίαν· καὶ τοῖς αὐτοῦ ποάξισι, τίτλων ἐπιτιθεμένοις δημοσίων γίνεσθαι τοῖς ἄλλοις παράδειγμα σωφροσύνης· οὕτω, εἴ τῶν αὐτῶν ἄμφιαντο κατῶν, ταῖς δύοις ποιαῖς ὑποκείσονται. ταῦτα τοίνυν ἀπαντα φυλάξεις, γινώσκων τὴν ἴμετέρων περὶ σὲ προαιρεσίν τε καὶ γινώμην, δούια μὲν τις ἕσται πλημμελοῦντός σου, δούια δὲ ἐνδοκυμοῦντος καὶ τοῖς ἴμετέροις ὀπολοῦντος παραγγέλμασι τε καὶ νόμοις.

λέσ. Ήμα δὲ ἐπιβαίης τῆς χώρας, συγκαλεσάμενος ἀπαντας τοὺς ἐν τῇ μητροπόλει καθεστῶτας (φαμὲν δὲ τόν τε θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον, τόν τε ἐναγῆ πλῆσον, τούς τε ἐν τελεί τοῖς πόλεως) ἐμφανῆ καταστήσεις ταῦτα ἴμων τὸ θεῖα παραγγέλματα ἐπὶ πράξεως ὑπομνημάτων. καὶ προθήσεις τε τῶν ἰσότυπων αὐτῶν δημοσίᾳ, οὐ μόνον ἐπὶ τῆς μητροπόλεως, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις τῆς ἐπαρχίας πόλεσι, πέμπτων αὐτὰ διὰ ταξιωτῶν σῶν, ζημίας χωρίς, ὡς τε ἀπαντας γινώσκειν, ἐφ' οἷς πιστήσεις τὴν ὀργὴν, καὶ δοῦιν, εἴ ταῦτα φυλάττεις καὶ τῆς ἴμετέρως ἄξιον σαντὸν ἀποδεικνύεις κρίσεως.

λη'. Ταῦτα φυλαττόμενα παρὸ δοῦν ποιήσεις σοι τὴν παροῦσαν ἀρχὴν χρονιστέραν τε καὶ ἐνκλεεστέραν, εἴ γε πρὸς τοῖς ἄλλοις μηδὲ διπλωφορεῖν τῶν οὐχὶ στρατιωτῶν τινὶ συγχωρήσεις. ταῦτα σε θεῦ καὶ τοῖς νόμοις καὶ ἡμῖν προσφιλή καταστήσει. κάκείν δὲ προνοήσεις, ὡς τε τῶν τοὺς δημοσίους θορύβους ἀνιστάντων^{z)} πειραθείη ποτὲ τῆς μεγάλης ταύτης πόλεως ἀποφυγεῖν, ἢ μόνος ἢ μεθ' ἐπέροντας, καὶ γενέσθαι κατὰ τὴν ἐπαρχίαν, ἥς ὄφεις, ὡς τε ἀνιχνεύσαι τὸ περὶ τούτουν, καὶ ἔξετάζειν σὺν ἀρχιβείᾳ πάσῃ, καὶ ἐν ἀσφαλῖ καθιστᾶν καὶ μηρίειν ἐνταῦθα, εἴ πολλάκις τῶν ἐπιζητουμένων εἴη προσώπων, καὶ ἔργοντας κατὰ ταύτην τὴν ἐνδιάμονα πόλιν, καὶ ποιὰς ἀπέχειν, ὃς δὲ νόμος ἐπὶ τῶν τοιούτων διέταξεν.

λθ'. Οἱ ^{a)} ὄφεις ἐν ταῖς κνημαῖς τοὺς ἐν ταῖς φυλακαῖς ἔσωτῶντες μανθανέτωσαν, εἴ φιλανθρώπως αὐτοῖς οἱ φύλακες κέχορτται. καὶ τροφὴν αὐτοῖς ἀπορρούμενοις ἐπινοεῖτωσαν, δεύτερον καὶ τρίτον ἀφοριζόμενων τῶν κομεταργησίων λίθελλον^{b)} ἐπὶ τούτῳ ἐπι-

animadvertis. Convenit enim, ut qui eiusmodi rebus operam dat, absurditatem, quae inde sequitur, rerumque diminutionem in sua substantia sentiat, ut ipse damno affectus intelligat, quanti sit, iniustum esse et peccare in alios. Hoc vero facies, sive illi, qui praedia possident, in provincia sint, sive rerum ad alios pertinentium procuratores constituti sint. Nam et possessores ea solum habere, quae ipsis lex tribuit, et eos, qui aliena curant, illis solum praesse, quae per locationem vel alio quodam legitimo modo illis tradita sunt: ab alienis vero abstinere, nec aliorum quidem curam gerere, alios vero iniuria afficeret et sibi lucrum impium inde comparare oportet.

XXXVI. Tabulas vero imponere praediis alienis Nov. 17. cap. 15. vel ergasteriis in civitatibus constitutis, suaque nomina inscribere, adeo periculosum audentibus efficies, ut sciānt, se talia agentes ipsos bona sua fisco addicturos. Si quis enim rem soli Imperio et fisco datum subripere audeat, in suis rebus id experiatur, et rebus suis, quibus tituli publici imponuntur, aliis exemplum fiat continentiae: qui, si iisdem malis implicantur, similibus poenis subiacebunt. Haec igitur omnia custodies, sciens nostram erga te voluntatem et sententiam, qualis ea sit futura, si delinquas, qualis autem, si probus sis et nostra praecepta et leges secutus fueris.

XXXVII. Simulae vero provinciam ingressus Nov. 17. cap. 16. fueris, convocatis omnibus, qui in metropoli sunt (Deo amantissimo scilicet Episcopo et venerabili Clero et primatibus civitatibus) sacra haeca nostra praecepta apud acta manifesta facies et exemplum eorum publice, non solum in metropoli, sed etiam in reliquis provinciae civitatibus propones, sine impeuis ea per officiales tuos mittens, ut omnes cognoscant, qua lege magistratum acceperis, et videant, num haec observes et dignum te nostro iudicio ostendas.

XXXVIII. Hacc, si a te servantur, magistratum hunc efficient tibi diurniorem et clariorem, si quidem praeter reliqua nemini, qui miles non est, arma gestare permittas. Haec te Deo et legibus et nobis carum facient. Illius etiam rei curam geres, ut, si quis ex iis, qui tumultus publicos excitant, ex magna hac urbe vel solus vel cum aliis aliquando aufugere conetur, et in provinciam, cui praecepit, venerit, in eum inquiras et omni diligentia cum examinnes et custodias nobisque denuncies, sitne ex personis saepe quaesitis, ut ad hanc felicem urbem ducatur et poenas sustineat, quas lex in tales constituit.

XXXIX. Iudices Dominicis diebus eos, qui eu- L. 9. stodia detinentur, interrogantes cognoscant, num be- C. I. 4. nigne eos custodes tractent. Victorum etiam iis non habentibus praebendum curent, duabus vel tribus ad hoc libellis a commentariensis decretis: permittant

^{x)} Cod. Coisl. ἐπέχεοθαι. ^{y)} Verba περιουσίαν — δημοσίων in margine addita, sed a prima manu. ^{z)} δημοσίων in loco aliis vocis deletea positum, forte οὐσίαν. ^{a)} Etiam Fahr. cap. 39. habet esp. 17. hui. tit.

^{b)} Male intellexerunt Graeci interpres verba L. 9. C. I. 4. libellis duas vel tribus ad hoc libellis a commentariensis decretis: permittant

τρεπέτωσαν δὲ αὐτοῖς μετὰ μαραλείας καὶ λοιέσθαι, πουνῆς τῷ ἀρχοντὶ καὶ τῇ πειθαρέῃ τάξει ἀνά εἴκοσι λιτρῶν ἐπικειμένης, καὶ τῇ βουλῇ δὲ [γ' Ι λίτρας ^{c)}], εἰ δραχμήσει τὸ εἰρημένον· τῶν ἐπισκόπων μετὰ πάσης τοῦτο σπουδῆς ἐκβιβάζοντων τὸν ἄρχοντας.

*Nov. 95. μ'. Θεοπίζομεν ἐκεῖτο ἄπαιδε προσωρινούτες, ὥστε,
cap. 1. §. 2. ἐπειδάν τινα παραλάβοιεν ἀρχήν, ἀντέχεσθαι ταύτης· τοὺς δὲ διαδόχους αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς γνομένους μὴ ὑπερορίως πέμπειν τὰ καλούμενα διατάχματα, μηδὲ πάντεν μὲν τὸν ἡγούμενον, αὐτοὺς δὲ κατὰ συολὴν ἢ τὰς διοικούσας ποιεῖσθαι, ἢ ἐνταῦθοι διατοίβειν, ἢ ἐπὶ τινας ἔτέρας πρότερον λέγαι κώδας, πατρίδας τε δψομένους, καὶ ὅσα τοῖς εὐτυχοῦσι τε καὶ καταβλα-
κενομένους ἀνθρώπους συνίθει καθέστηκεν· ἀλλὰ θάτ-
τον ἐπὶ τὴν ἀρχὴν λέγαι, ἡς τὰς ἡγίας παρέλαβον,
ἥστε μὴ τὸν μὲν πανέσθαι, τὸν δὲ οὐκ εἶναι, καὶ
τὴν κώδας ἀναγονούσης μένειν· ἀλλὰ πρὸ δύο μόνων ἡμε-
ρῶν τοῦ τῆς ἐπιφορᾶς ἐπιβῆναι, καθ' ἣν δὲ τὴν ἀρχὴν
ἔχοντας ἐστί, στέλλειν πρὸς αὐτὸν φιλίαν ἐπιστολὴν, βον-
λομένην τὴν τάξιν ἐπιπεμφθῆναι πρὸς ἑπάντησαν αὐτοῦ·
καὶ μέχρι τότε τὰς σιτήριες κομίζεσθαι τὸν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς
ὄντα καὶ διοικοῦντα ταῦτην· καὶ μὴ τοῖς συμβόλοις τῆς
ἀρχῆς κρίνεσθαι τὸν χρόνον, μηδὲ τοῖς προστάξεσι τοῦ
θρόνου τοῦ σοῦ, ἀλλὰ ἀρέπειον ἢντος, ὃς εἴρηται, τῆς
κώδας αὐτὸς ἐπιβαίνη, ἐξ ἐπείνον λαμβάνειν τὰς δημο-
σίας σιτήσεις· μέχρι δὲ τότε τὸν ἐπὶ τῶν πραγμάτων
ὄντα ταύτας κομίζεσθαι, καὶ ἐπειδον μηδένα τῶν πάν-
των. οὐ γὰρ ἀνεκτὸν οὐδὲ φροντὸν, ὅλως ἀναγονού-
ταλιμπάνεσθαι τὴν κώδαν, προβαλλομένον μὲν τίνος
δῆθεν ὑπὸ τοῦ παρὸν ἡμῶν χειροτονηθέντος, ὃς αὐτοῦ
πληρώσει τὸν τόπον, ἀνδρὸς ἵνως προγμάτων ἀνεπι-
στήμονος· τοῦ δὲ ἐν αὐτοῖς ὄντος τοῖς ἔργοις καὶ ἀπο-
χωδοῦντος τῆς κώδας, πρὸν ἐπιστῆναι τὸν χρόνον, καὶ
ἀποστερούμενον τῶν σιτήσεων, ἃς αὐτὸν κομίζεσθαι
χοή, ἔως ἂν κατέθηται τὴν ἀρχήν. καταθήσεται δὲ
αὐτὴν, ἡνίκα διάδοχος ἐπιβαίνῃ τὴν κώδαν, δύο μόνον
ἡμέρας ἐμπροσθετεῖ τοῦ τῆς ἐπιφορᾶς ἐξείνον ἐπιβῆναι.
ἄπειρον ἀπαντά παραφυλάτεσθαι παῦν τὸν θρόνον τῆς
σῆς ἐπερφορῆς εἰς τὸ διηρεκὲς βονλόμεθα, καὶ ἡνίκα ἂν
μάθοις ἐπιστάντα αὐτὸν τὴν κώδαν, ἐξ ἐπείνον μετατι-
θέναι τὰς σιτήσεις εἰς τὸν διάδοχον· ἐπειδή τοις
αὐτᾶς τῷ προτέρῳ κατὰ τὸ παρὸν ἡμῶν διατελαμένοι,
ἔως ἂν ἐπὶ τῆς κώδας διάδοχος ἐλθῶν ἑαυτὸν τοῖς
ὑπηρέσιοις ἐπιδειξῃ.*

*Nov. 128. μα'. Πρὸς τούτους κελεύομεν, τὸν τῶν ἐπιφορῶν
cap. 22. ἀρχοντας καὶ τὰς αὐτῶν τάξεις, εἴποτε ἐκ πόλεως εἰς
πόλιν παραγένονται, μηδὲ ἀγαραίεις, μηδὲ διαγρα-
φαῖς ἢ ἄλλοις δαπανήμασι τοὺς ὑποτελεῖς βαρύνειν,
ἄλλη ἐπὶ τῶν ἀφωισμένων αὐτοῖς ἐκ τοῦ δημοσίου ἀνό-
νων τὰς δαπάνας ποιεῖν.*

*Nov. 149. μβ'. Τῆς παρὸν θεῶν δεδομένης ἡμῖν πολιτείας κη-
propositum. δόμενοι καὶ ἐν πάσῃ δικαιούντῃ ζῆν τὸν ἡμετέρον
σπουδάζοντες ὑπηκόντος, ἔνα σοπόν ἐξ ἀρχῆς τούτον
ἐθέμεθα, ἀπαντεῖται τῷ πρώτῳ ἀτελές ἦν καὶ συγχειμένον
ὑπῆρχεν, τοῦτο καὶ ἐπανορθῶσαν καὶ τέλειον ἀποφῆναι.
μεριμνήσαστες τούτων, ὅπως τό τε δημόσιον τό τε ὑπή-
κοντα ἀβλαβές τε καὶ ἀζήμιον διατελοίη, διεροήθημεν,
ὅτι δὴ τοῦτο ὅμδινος ἔξομεν, εἰ τὸν ἡγούμενον τὸν
ἐπιφορῶν προῖκα τὰς ἀρχὰς παραλαμβάνοντας καὶ τὸ*

autem iis, sub custodia scilicet, et lavari, mulcta iudici et cohorti ei subiectae viginti librarum imponenda, etiam curiae, si dicta neglexerit: et Episcopi omni studio indices ad hoc compellant.

XL. Sancimus illud omnibus praecipientes, ut, quam magistratum suscepint, hunc etiam obeant. Successores vero illius magistratus non ultra fines provinciae diatigmata, quae vocantur, mittant, neque Praesides removeant, nec per otium aut iter faciant, aut hic commorenentur, aut ad alias prius provincias proficiscantur, patriam visuri et quaecunque fortunati et molles homines facere solent: sed celeriter magistratum obeant, cuius habens suscepunt, ne hi quidem desint, illi autem non adsint et provincia sine magistratibus maneat: sed ante duos solum dies, quam provinciam ingrediuntur, in qua ille est, qui magistratum gerit, amicam epistolam ad eum mittant, quae velit, ut cohors ipsis obviam mittatur. Et ad id usque tempus annonas accipiat, qui magistratum gerit cumque administrat: nec tempus ex signis magistratus, neque ex praeceptis tuae sedis iudicetur, sed ex eo tempore, quo ipse, ut dictum est, provinciam ingreditur, publicas annonas accipiat: usque eo autem is, qui magistratum gerit, nec quisquam alius eas accipiat. Neque enim tolerandum neque ferendum est, plane sine magistratu relinquи provinciam, cum is, qui a nobis creatus est, constitutus aliquem, qui vicem eius impletat, hominem forte rerum imperitum: ille vero, qui in ipso actu est, prius e provincia, quam tempus adveniat, discedat et annonis privetur, quas eum accipere oportet, donec magistratum deponat. Deponet vero eum, quando successor provinciam ingressus fuerit, duobus solum diebus ante, quam ille in provinciam advenerit. Quae omnia sedem Excellentiae tuae in perpetuum observare, et ubi eum in provinciam advenisse cognoveris, annonas ab eo in successorem transferre: alioquin eas priori secundam constitutionem nostram praebere volamus, donec in provinciam successor veniens subditis se ostendat.

XLI. Ad haec imperamus, ne Praesides provinciarum eorumque cohortes, si forte ex urbe in urbem proficiscantur, aut angariis, aut descriptionibus aut aliis expensis subditos onerent, sed ex annonis ipsis ex publico assignatis expensas faciant.

XLII. Cum reipublicae a Deo nobis datae curam geramus operamque demus, ut subditi nostri in omni iustitia vivant, hunc unum finem ab initio nobis proposuimus, ut quicquid antea imperfectum erat et confusum, emendaremus et perfectum redderemus. Quare cum solliciti essemus, quomodo tam fiscus quam subditi indemnes et illaesi permanerent, id nos facile obtenturos cogitavimus, si efficremus, ut Praesides provinciarum gratis magistratum suscipientes et fisco

de libella, quod est diminutivum librae. Libellus plane non quadrat, cum sermo sit de quantitate et pondere victus quotidiani iis, qui in custodia sunt, praebendi.

c) Hic etiam locus corruptus est. Omissus enim est numerus τρεῖς. Ait enim L. 9. C. I. 4. ordini s. curiae trium librarum auri imminere muletam, si statuta neglexerit. Quapropter signum numeri γ'. inserui et uncis, quippe a textu Codicis Coisliniani alienum, inclusi.

δημόσιον ἀσφαλιζομένους δρθῶς τε καὶ νομίμως ἄπαιδες οὐκέτι παρασκευάσομεν, παντὸς ἀπεχομένους τοῦτο μὲν ἀδικήματος, τοῦτο δὲ καὶ λήπιματος αἰσχροῦ τε καὶ ἄλλως ἀπηγορευμένου.

μγ'. Ἐγα τοῖννιν μὴ ἔσοντι τινὲς ἐπιτηδῶντες ταῖς ἐπαρχίαις ἀδικοῦντες αὐτάς, ἡμεῖς τε συχναῖς ταῖς κατ' αὐτῶν ἐνοχλούμεθα προσέλευσοι, προτρέπομεν τὸν ἐκάστης ἐπαρχίας δισιωτάτους ἐπισκόπους, κτητόρων τε καὶ οἰκτητόρων τοὺς ἄγοντας τὰ προτείνα, διὰ κοινῆς δεήσεως ἀναρρέουντες ἐπὶ τὸ ἥμετερον πρώτος τοὺς αὐτοῖς ἐπιτηδείων ἔχειν πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς αὐτῶν ἐπαρχίας νομίζομένους. τούτοις γάρ τα σύμβολα τῆς ἀρχῆς δόσεως χωρὶς παρέξομεν, ἀσφαλιζομένοις τὸν δημόσιον εἰςάγειν κανόνα, παρεγγυῶντες αὐτοῖς, τῷ νόμῳ ἐναντίον μηδὲν διαιρότερον, μηδὲν τι νοστρεῖσθαι παρὰ τῶν ὑποτελῶν· ταῖς δὲ οἰκεῖαις ἀρχομένοις σιτήσεσθαι ἐπαγνωτεῖν τῇ τῶν δημοσίων φόρον εἰςποδάζει, καὶ τοῖς μὲν περὶ τὰς εἰνερβεῖς εἰςφορὰς ἐγγρωμονοῦντον πρώτως τε ἡμαὶ καὶ πατρικῶς προσφέρεσθαι, τοὺς δὲ ἀγρωμοοῦντας εἰςπράττειν οφορδότερον, μηδὲν ὑπὲρ τούτουν κέρδος οἰκεῖον παντάπασιν ἀποφερομένους· δεήσει δὲ αὐτοὺς οὐδὲν ἔττον καὶ τοῖς δικαιομένοις ἄπαιδες τὸ ἴσον τε καὶ δίκαιον νέμειν, σὺν τάχει τε τούτοις ἀπαλλάττειν, καὶ βλέποντας πρὸς τοὺς νόμους, ὡς μὴ καὶ δαπάναις καὶ χρόνος μακροῖς αὐτοὺς ἐπιτίθεσθαι· ἐπεξέτασι δὲ καὶ τοῖς ἀμαρτιάνοντοι καὶ πᾶσαν ἐπιδείκνυσθαι δικαιοσύνην.

μδ'. Οὐ μόνον δὲ αὐτοῖς ταῦτα προαγορεύομεν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀρχῆς ἐκάστης παρέδροις καὶ τοῖς ἄλλως ὑπηρετούμενοις αὐτοῖς, εἰ γάρ τις αὐτῶν ἡ περὶ τὴν τῶν δημοσίων εἰςπροσινὸν ὁρθυμίᾳ χρήσεται, ἡ ζημίας ἡ ἐπηρείας περιβάῃ τοὺς ἥμετερους ὑποτελεῖς, ταῖς νομίμοις ἐπαγκλήσεις ζημίας. ἡμῖν γάρ ἡρουμένουν θεοῦ μία τις ἐστίν αὕτη σπουδῆ, τὰς ἐπαρχίας εὐνομεῖσθαι τε καὶ ἀσφαλῶς οἰκεῖσθαι, καὶ τῆς τῶν ἀρχήντων ἀπολαύειν δικαιοσύνης, τοὺς τε δημοσίους ἀμέμπτως εἰςάγειν φόρους. οὐ γάρ ἄλλως ἐστει τὸ πολιτεύμα διαιωνίσθαι, μὴ τῶν εἰνερβῶν εἰςαγοράνεων τελεσμάτων, ἐξ ἀν τὸ μὲν στρατιωτικῶν τεταγμένα ταῦτα κομιζόμενον τοῖς πολεμίοις ἀπικαθίσταται, καὶ ἐπ τῆς τῶν βαρβάρων ἐπιδρομῆς τε καὶ καταλαζέται τοὺς ὑποτελεῖς· γρονχεῖ^{cc} δὲ καὶ τοὺς ἀγοροὺς καὶ τὰς πόλεις ἐκ τῆς τῶν ληπτῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀπατῶν βίον ἀγνοημένων ἐπηρείας τε καὶ ἐγόδον· ἀπολαύει δὲ καὶ τὰ λοιπά τῶν ταγμάτων τῶν αὐτοῖς ἀπονεμηθέντων, τελέη τε καὶ πόλεις ἐπαγοροῦνται, δημοσίων τε βαλανείων ἐκπνησίεις προσίσι, θεάτρων τε ἐπιμέλεια καὶ τῶν ἄλλων, ὅπουσα πρὸς θεραπείαν τῶν ὑπηρόντων ἐξεύρηται· ἀστε τὸ παρ' αὐτῶν συντελούμενα, τὰ μὲν εἰς αὐτοῖς, τὰ δὲ καὶ δι' αὐτοῖς δαπανᾶσθαι τε καὶ ἐπιδίδοσθαι, ἡμῖν δὲ καθάπαξ οὐδὲν ἐντεῦθεν ἡ τὰς ὑπὲρ τούτων ἔχειν συμβαίνει φροντίδας, πλὴν ἀλλ οὐδὲ ταῦτα ἀμύσθοντος, τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῷ μεγέθει τῆς αὐτοῦ φιλανθρωπίας πολλοῖς ἡμᾶς καὶ διὰ τούτο τοῖς ἀγαθοῖς ἀμειβομένον.

μέ'. Ταῦτα μὲν οὖν ἡμεῖς τοῖς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἄπαιδες προκηγνύτοντες καὶ ταύτη δεικνύντες, δῆση τις ἡμῖν ἐστι περὶ τοὺς ὑπηρόντων φιλανθρωπία, οὐεώ τε καὶ εὑμενῆ τὸν θεόν ἐτι μᾶλλον ἔσομεν, τῆς τῶν ὑποτελῶν ἀβλαβεῖας τοσαύτην τιθέμενοι πρόνοιαν. οἱ δὲ ταύτης ἡμῶν τῆς καλοκάγαθίας ἐπιτυχόντες, εἰ περὶ τῶν ἀρχήντων ὀλεσσιν διαμάρτοιεν, οὐδένα παντελῶς, ἡ σφόδρας αὐτοὺς αἴτιανται. εἰ δὲ καὶ ἀναβάλλοντο τούτοις ἐπιλέγεσθαι καὶ εἰς ἡμᾶς ἀναρρέειν,

cautionem praestantes recte et legitime omnibus ute-
rentur, omni abstinentes tam iniuria, quam luero
turpi et alias prohibito.

XLIII. Ne igitur peregrini quidam provincias in- Nov. 149.
gredientes eas iniuria afficiant, et nos propter fre- cap. 1.
quentes interpellationes illorum causa factas molestiam sustineamus, hortamur cuiusque provinciae sanctissimos Episcopos, eosque, qui inter possessores et incolas primas tenent, ut per preces communes ad potentiam nostram eos referant, quos ad administrationem provinciae suaē idoneos existimant. His enim insignia magistratus gratis tradituri sumus, si publicum cano- nem se illaturos caveant, significantes ipsis, ne legibus contrarium quid faciant, nec cuiquam subditorum vim inferant. Contenti autem annonis suis publicorum tributorum exactioni invigilant, et illis, qui in piis illationibus devoti sunt, mansuete et paterne se praebeant, a contumacibus autem severius exigant nullum pro eo privatum lucrum omnino auferentes. Nihilominus etiam omnibus litigantibus aequitatem et iustitiam tribuere, eosque celeriter dimittere oportet, ad leges respicientes, ne et sumtibus et diuturnitate temporis eos atterant: tum etiam eos, qui delinquunt, persequi omnemque iustitiam ostendere.

XLIV. Non solum autem illis haec praecipimus, Nov. 149.
sed et cuiusque magistratus assessoribus et reliquis, cap. 2.
qui illis ministrant. Si quis enim eorum vel circa tributorum exactionem negligenter versetur, vel damnis vel iniuriis subditos nostros afficiat, legitimis poenis subicieatur. Nobis enim Deo duce hoc unum est studium, ut provinciae bonis legibus utantur et securae habitentur et Praesidum iustitia fruantur et publica tributa prompte inferantur. Neque enim aliter respublica, nisi piis tributis illatis, servari potest, ex quibus exercitus sibi assignata accipiens hostibus resistit, et a barbarorum incursu et malitia subditos liberat: agros et civitates a latronum aliquorum vitae inordinatae sectatorum iniuriis et incursu defendit, et reliqui ordines iis, quae ipsis assignata sunt, perfrauntur: muri et urbes instaurantur, publicorum balneorum calefactio- nes, theatrorumque cura et aliorum procedunt, quae ad subditorum commodum inventa sunt: ut quae ab iis conferuntur, partim in eos, partim etiam propter eos expendantur et erogentur, nos vero plane nihil praeter illarum rerum curam inde habeamus, neque tamen eam sine mercede: eum magnus Deus et Servator noster Iesus Christus magnitudine benignitatis suae multos nos bonis propter hoc etiam remuneretur.

XLV. Nos igitur haec omnia illis, qui in pro- Nov. 149.
vinciis sunt, publicantes, et quanta sit nostra erga cap. 3.
subditos clementia, hoc ipso ostendentes, magis propitium et benevolum Deum habebimus, cum indemnitätis subditorum tantam curam agamus. Si vero hanc nostram benignitatem consecuti in magistratum electione erraverint, neminem omnino, quam se ipsos accusabunt. Quodsi etiam illos eligere et ad nos re- ferre differant, non iuste amplius in posterum eos

^{cc}, Cod. Coisl. φρονχεῖν et postea ἀπολαύειν.

οῖς ἔτι δικαίως τὸν δικαιόσηνος εἰπειπομένους ἐν ταῖς ἀπαρχάσις, διὰ τὴν τῶν δημοσίων συλλογὴν ἀπαντά πρότειν προαιρομένους ἐπιμέμψοντο τὸ λοιπόν· οὐδὲ ἀνεξήμεθα προσιόντων αὐτῶν καὶ τούτους αἰτιώμενων. οἱ γὰρ τὴν ἔξονταν παρ' ἡμῖν λαμβάνοντες τοὺς δημοσίους ἐξάγοντες φόρον, αὐτοὶ τε παρ' αὐτῶν μηδαμῆς ἀδικοῦτο, ὁδημοντες περὶ τὴν τούτων ἐπιλογῆν, ἀνεκτὸν καθάπαξ οὐκ ἔσονται, μεμφρένεοι τούτους καὶ ταῖς κατ' αὐτῶν προσελεύσεσιν ἡμῖν ἐνοχλοῦντες. ἀναβολῆς δὲ χοήσετον καθάπαξ οὐδεὶς ποὺς τὴν τῶν ἐπικειμένων αὐτῷ δημοσίων φόρων καταβολῆν, οὐ θεῖος ὄλος, οὐχ ἀγιοτάτη ἐκκλησίᾳ, οὐκ ἐναγές πτωχείον ἢ μοναστήριον, ἀλλὰ οὐδὲ μεῖζον ἢ ἔλαττον προσέποντο. οὔτε πολιτευομένους οὐδὲ τὸν δεκατεῖν ἀβλαβεῖς τε καὶ ἀζημίους διαμενάτειν· τοῖς δὲ δημοσίους ἐπιμελῶς διανέντι φόρον, μήτε δὲ εἰς αὐτούς, ἢ τοὺς αὐτῶν παρέδρους ἢ καγκελλαρίους ἢ δομεστικούς ἢ τινας ^{f)} τῶν αὐτοῖς προσηκόντων λαμβάνειν τι παρὰ τῶν ἀρχομένων, πλὴν εἰ μή κατὰ τὸ τετραπλάσιον, ὃς οὐ τόμοι φασί, τὸ παρ' αὐτῶν ληφθὲν ἐπτσοι βούλονται ^{g)}, τοῦτ' ἔστι, τὸ μὲν διπλῶν τῷ δημοσίῳ, τοῖς δὲ ζημιαθεῖσι ^{h)} τὸ ἔτερον· ἀλλὰ ὑσκεῖσθαι τοὺς ἐν τοῦ δημοσίου καὶ τοῦ νόμου προαιρομένους. μενόρτων δηλοντί καὶ τῶν ἄλλων βεβαίων, δόσα ποὺς τὴν τῶν ὑποτελῶν λυσιτέλειν περὶ τῶν ἀρχόντων καλῶς παρὰ τῆς βασιλείας γενομένηται. ὕσπερ δὲ τοὺς ταῦτα πλημμελοῦντας κολάζονται, οὗτοις καὶ τοὺς κατ' αὐτὴν τὴν πρόφασιν λαμβάνοντας τι τὸν τελευταῖον καθυπόβαλλομεν ἀπόδοσι.

Nov. 161. μηδ'. cap. 1. Θεοπίζομεν, ὑσκεῖν μὲν ἐκείνους τοὺς ἔξ απ. 1. ἀγαθῆς γνωσιζομένους δόξης καὶ πλείστην τοῦ δικαιον φροντίδα τιθεμένους, δώσων τε καὶ πάσης δύσεως χωρίς παραλαμβάνειν τὰς ἀρχάς. καὶ τοὺς μὲν ὑποτελεῖς ἀβλαβεῖς τε καὶ ἀζημίους διαμενάτειν· τοῖς δὲ δημοσίους ἐπιμελῶς διανέντι φόρον, μήτε δὲ εἰς αὐτούς, ἢ τοὺς αὐτῶν παρέδρους ἢ καγκελλαρίους ἢ δομεστικούς ἢ τινας ^{f)} τῶν αὐτοῖς προσηκόντων λαμβάνειν τι παρὰ τῶν ἀρχομένων, πλὴν εἰ μή κατὰ τὸ τετραπλάσιον, ὃς οὐ τόμοι φασί, τὸ παρ' αὐτῶν ληφθὲν ἐπτσοι βούλονται ^{g)}, τοῦτ' ἔστι, τὸ μὲν διπλῶν τῷ δημοσίῳ, τοῖς δὲ ζημιαθεῖσι ^{h)} τὸ ἔτερον· ἀλλὰ ὑσκεῖσθαι τοὺς ἐν τοῦ δημοσίου καὶ τοῦ νόμου προαιρομένους. μενόρτων δηλοντί καὶ τῶν ἄλλων βεβαίων, δόσα ποὺς τὴν τῶν ὑποτελῶν λυσιτέλειν περὶ τῶν ἀρχόντων καλῶς παρὰ τῆς βασιλείας γενομένηται. ὕσπερ δὲ τοὺς ταῦτα πλημμελοῦντας κολάζονται, οὗτοις καὶ τοὺς κατ' αὐτὴν τὴν πρόφασιν λαμβάνοντας τι τὸν τελευταῖον καθυπόβαλλομεν ἀπόδοσι.

Nov. 161. μηδ'. cap. 2. Καὶ ταῦτα νομοθετεῖν ἐπῆλθεν ἡμῖν, τὴν τῶν ὑπηρώων ἐπνογίαν τε καὶ θεραπείαν περὶ πολλῶν ποιοντέοντος, οὐ μὴν ἐντεῦθεν ἐξαγοραίνων τῇ βιοτελείᾳ πόρων. συναιρεῖται ⁱ⁾ μὲν γὰρ ταῖς τῶν ἀρχόντων δόσεσι καὶ τὰ πιο ἀντῶν προσαγόμενα τῷ βιοτελεῖᾳ λόγω σονφοράμα, εἰς πλειστον ὅγον ἀναφερόμενα κοημάτων, ἵνα καὶ ταύτῃ πιος τὸ δημόσιον εἴρουμεν ἔηται καὶ πρὸς εὐποροτέρων ἐπανέλθοι τάξιν, ἀπληλαγμένον τῶν ἐπιτενομένων τισὶν ἀπὸ χρόνου τινὸς πρὸς βλάβην τούτον τελῶν. τῷ γὰρ ἡμετέρῳ κούτε μία τις ἐστὶν αὐτὴ σπουδὴ, τὰς ἀπαρχάσις εὐνομεῖσθαι τε καὶ ἀσφαλῶς οἰκεῖσθαι, καὶ τῆς τῶν ἀρχόντων ἀπολαύειν δικαιοσύνης, τοὺς τε δημοσίους ἀμεμπτως ἐξάγομενοι φόρον. οὐ γὰρ ἄλλως ἔνεστι τὸ πολίτευμα δισώζεσθαι, μὴ τῶν εὐεσθῶν ἐξαγοραίνων τελεσμάτων, ἐξ ᾧ τὸ μὲν στρατιωτικὸν τρεφόμενον τις πολεμοῖς ἀντικαθίσταται, φρονεῖ δὲ τοὺς τε ἀρχόντας καὶ τὰς πόλεις, ἀπολαύει τε καὶ τὰ λοιπὰ τάγματα τῶν ἀπονεμηθέντων αὐτοῖς, τείχη τε καὶ πόλεις ἐπανορθοῦνται καὶ τὰ ἄλλα πάντα πρόσεισιν, δόσα βλέπει πρὸς τὸ κοινή συνοῖσιν τοῖς ὑπηρώσι.

Edictum post Nov. 8. c. 14. Litteras apud Fabr. Lastiniiani I. Τῆς παραδοθείσης ἡμῖν ἐν θεοῦ πο-

^{d)} Cap. 46. pro parte habet Fabr. inde a verbis μήτε αὐτούς, ἢ τοὺς αὐτῶν παρέδρους. usque ad verba τοῖς δὲ ζημιαθεῖσι τὸ έτερον. Est apud eum cap. 30. hui. tit. ^{e)} δὲ deest apud Fabr. ^{f)} Fabr. τινας. ^{g)} Fabr. βούλοντο. ^{h)} Fabr. ζημιαθεῖσι δέ. ⁱ⁾ Legerem συναιρεῖται.

accusabunt, qui hinc in provincias mittuntur et propter tributorum collectionem omnia facere volunt: neque nos passuri sumus, ut illi nos adeant eosve accusent. Qui enim potestatem Praesides eligendi a nobis acceperunt, ut magistratu gratis accepto publica tributa inferant et ipsi ab iis nulla iniuria afficiantur, hi, si circa eorum electionem negligentes fuerint, plane non erunt tolerandi, quando de iis conqueruntur et interpellationibus contra eos nobis molesti sunt. Dilatatione vero nemo plane in solvendis publicis tributis utetur, non sacra domus, non sanctissima Ecclesia, non venerabile Ptocheum vel monasterium, sed nec maior nec minor persona. Neque curiales, neque eos, qui exceptores vocantur, neque etiam reliquos, quibus publicorum tributorum cura incumbit, periculo exinde veniente eximimus. Quae enim omnibus simul prosunt, haec illorum iniusto proposito, qui erga fiscum ingratii esse volunt, praeferimus.

XLVI. Sancimus, ut illi magistratum gerant, qui bona existimatione spectati sunt et plurimam in iustitia curam collocarunt, et sine ullo dono et largitione magistratus suscipiant: et subditos quidem iliaesos et indemnes servent, publica vero tributa diligenter exigant, neque per se, vel assessores suos aut cancellarios aut domesticos aut quandam illorum, qui ad eos pertinent, a subditis aliquid accipiant, nisi quadruplum, ut leges loquuntur, eius, quod ab ipsis acceptum est, solvere velint, duplum scilicet fisco, alterum duplum vero laesis: sed contenti illis sint, quae a fisco et lege definita sunt. Firma scilicet etiam reliqua maneant, quae ad subditorum utilitatem de Praesidiis bene ab Imperatore constituta sunt. Quemadmodum autem eos, qui ita peccant, punimus, ita eos quoque, qui haec occasione aliquid ab iis ex rebus prohibitis accipiunt, quadrupli restitutioni subiiciimus.

XLVII. Atque ut haec sanciremus, in mentem nobis venit, qui subditorum opulentiam et commoda longe pluris facimus, quam redditus exinde Imperatori illatos. Tolluntur enim una cum magistratum largitionibus etiam suffragia, quae imperialibus rationibus inferebantur, magnumque pecuniae acervum efficiebant: ut hac re et respublica bonum successum habeat et ad opulentiores statum redeat, liberata tributis, quae ab aliquo tempore a quibusdam in detrimentum eius excoigitata sunt. Potentiae enim nostrae unica haec cura est, ut provinciae bonis legibus utantur et securae inhabitentur, iustitiaque Praesidum fruantur, et publica tributa prompte inferantur. Neque enim alter respublica servari potest, nisi piac contributiones inferantur, ex quibus exercitus sustentatus hostibus resistit, agros et urbes custodit, et reliqui ordines illis fruantur, quae ipsis attributa sunt, muri et urbes instaurantur et reliqua omnia procedunt, quae ad communem subditorum utilitatem spectant.

XLVIII. Edictum. Cum reipublicae a Deo nobis traditae curam geramus et operam demus, ut subditi

ἱμετέρους υπηκόους σπεύδοντες τὸν ὑποτεταγμένον νόμοιν ἐγράψαμεν, δὸν δὴ τῇ οῇ δοιότητι καὶ δι' αὐτῆς ἀπαι τοῖς τῆς ἐπιφύλαξ τῆς σῆς ποιησαι φανερόν, κα λῶς ἔχειν ἐνομίσαμεν. τῆς οὖν σῆς θεοφιλείας καὶ τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων ἔστω, ταῦτα παρατηρεῖν, καὶ εἴ τι παραβάνοι παρὰ τῶν ἀρχόντων, εἰς ἡμᾶς μηρύνειν, δποιεὶς ἄν μή τι παροραθεῖ τῶν δούλων τε καὶ δικαίως ὑψοῦ ἥμινον νομοθετηθέντων. εἴ γὰρ ἥμεις μὲν τὸν ἡμετέρους ὑπηκόους ἔλεοῦτες, δότι πρὸς τῇ τῶν δημοσίων φόρον ἐκτίσει καὶ μεγάλας ὑπέμενον ἐκ τῆς τῶν ἀρχόντων κληρῆς ἀδικίας, διὰ τὰς γηγομένας τῶν ἐπαρχῶν πράσεις, ταύτας ἀνελέτην διὰ τὸν ὑποτεταγμένον ἐπιτεύσαμεν νόμοιν, ἥμεις δὲ ἔργων ποιεῖντες μὴ προσαγγείλητε, ἡμῖν μὲν ἀφοσιούσθῳ πρὸς τὸν δεσπότην θεόν, ἥμεις δὲ ἀπολογήσεσθε πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων ἀδικίας, εἴ τι παρὰ τὸ μὴ μαθεῖν ἡμᾶς βλάβος τοῖς παρὸν ἡμῖν ἀνθρώποις ἐπάγουτο. ἀλλὰ δεῖ παρόντας ἡμᾶς τῇ κώδᾳ καὶ ὑπὲρ αὐτῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἀγωνιῶντας, φανερούς ἡμῖν καθιστᾶν καὶ τὸν δρόσας ἄρχοντας καὶ τὸν παραβάνοντας τόνδε ἡμῖν τὸν νόμον, δποιεὶς ἄν ἐξάτερον γυνώσκοντες τὸν μὲν κολάζουμεν, τὸν δὲ ἀμειβούμεθα. ἐπειδὴν δὲ διόμοις δημοσίᾳ προτεθεῖη καὶ πᾶσι γένοιτο φανερός, τηνικαῦτα ληφθεὶς ἔνδον ἀποκεισθῶ ἐν τῇ ἀγιοτάτῃ ἐκκλησίᾳ μετὰ τῶν ἱερῶν σκευῶν, οὐαὶ καὶ αὐτὸς ἀνατεθειμένος θεῷ καὶ πρὸς σωτῆραν τῶν ὑπὲρ αὐτὸν γεγομένων ἀνθρώπων γεγοματένος. ποιήσατε δ' ἄν κάλλιον καὶ τοῖς αὐτόθι πάσιν ἀνθρώποις συμφοράταν, εἴπερ αὐτὸν ἐγκολάγαντες ἢ σανίσιν ἢ λίθους ἐν ταῖς στοῖσι τῆς ἀγιοτάτης ἐκκλησίας ἀναγράψοιτε, πρόσχειρον παρέχομενοι πάσιν τὴν τῶν νομοθετηθέντων ἀνύγνωσιν τε καὶ κτῆσιν.

μ. Ἐτ δὲ τῆς τῶν ἀρχόντων καθαρότητος τοσαύτην ἐθέμεθα ποδόνοιν, πρόδηλον, ὡς πολλῷ μᾶλλον τοῖς ἐκδίκοις οὐκ ἐφίσομεν, οὐδὲ ὅτιοῦν λαμβάνειν, οὐ διδόναι. δώσοντο γάρ καὶ ὑπὲρ τῶν παρεξομένων αὐτοῖς προσταγμάτων ἐν τῷ δικαιοστηρίῳ τῶν ἐνδοξότατων ὑπάρχοντων, εἴ μὲν μετίσονται αἱ πόλεις εἶτε, νομίσματα τεσσαρα, εἴ δὲ τῶν ἐλατόνων, νομίσματα τριά, καὶ πέρα τούτων οὐδέν. λήψονται οὐδὲ ὅτιοῦν παρὸν οὐδενός, πλὴν εἴ μή τις ἐκ τοῦ δημοσίου νερομένος αὐτοῖς προσίῃ πόρος, ἢ ὑπὲρ μηδὲν ἐκ τοῦ δημοσίου λαμβάνοιεν, μηδὲν περιαιτέω τῶν τῇ θείᾳ ἡμῶν διηγορενμένων διατάξει κομίζεσθαι. ἐπειτούτε, εἴ τι λαμβάνοντες ἀλοῖεν, ἢ αὐτοὶ [?] ^{b)} οἱ καλούμενοι αὐτῶν χωρονίλιοι, ἢ ἐτερός τις τῶν περὶ αὐτούς, ἔκεινοι τετραπλάσιον ἀποδώσονται, δπερ ἐλαβον, καὶ τοῦ φροντίσματος ἀπελαθήσονται, καὶ πρός γε καὶ ἔσορία διηγεκεῖ ἔημαθέντες καὶ εἰς οῶμα σωφρονισθέντες, δῶσοντο χώραν ἀνδράσιν ἀγαθοῖς ἀντὶ κακῶν τοῦ φροντίσματος ἀντιλαμβάνεσθαι. καὶ ἔσεσθε ¹⁾ δὲ καὶ τούτον φύλακες ἥμεις, καὶ καλύνοντες τὰ παρὰ ταῦτα γινόμενα καὶ μηρύνοντες, ὥστε μήτε διαλαθεῖν τι τῶν ὁμιληταριμένων, μήτε ἐκ τῶν λαθεῖν ἀπιμωρητον εἶναι, ἀλλὰ πᾶσαν ἰσότητά τε καὶ δικαιοσύνην τοῖς ἡμετέροις ὑπηκόοις ἐπανθῆσαι. εἴ δὲ καὶ οἱ μέχρι τὴν ἐμφάνισιν τοῦδε τοῦ νόμου πάσιν ἀπόσχονται κλοπῆς, ἵστωσαν καὶ αὐτοὶ ταῖς ἐκ τοῦδε τοῦ νόμου ποιηταῖς ὑποκείμενοι.

"Ορος διδόμενος παρὰ τῶν τὰς ἀρχὰς λαμβάνοντων ^{m)}.

ν'. "Ομνυμι ἐγὼ τὸν θεὸν τὸν πατοκράτορα, καὶ τὸν νίδν αὐτοῦ τὸν μορογενῆ Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν

nostri in omni iustitia vivant, subiectam legem scripsimus, quam Sanctitati tuae et per eam omnibus, qui in provincia tua sunt, notam facere pulerum existimavimus. Tuae igitur pietatis et reliquorum Episcoporum erit, haec observare, nobisque, si quid violetur a magistratibus, denunciare, ne quid eorum, quae a nobis sancte et iuste sancita sunt, negligatur. Si enim nos subditorum nostrorum miserentes, quod praeter publicorum tributorum solutionem magnas etiam iniurias ex magistratum furtis ob provinciarum venditionem perpessi sunt, operam dedimus, ut eas subiecta hac lege tolleremus, vos vero per ignorantiam non denuncietis, a nobis quidem Domino Deo consecrata sit, vos vero rationem de aliorum iniuriis illi reddetis, si quid damni nobis ignorantibus hominibus nostris inferatur. Sed cum in loco sitis et pro illis et pro reliquis decertetis, nobis tum eos, qui recte imperant, tum qui legem hanc nostram transgrediuntur, notos vos facere oportet, ut utroque cognito illos quidem puniamus, hos vero remunremus. Ubi vero haec lex publice proposita omnibusque manifesta facta fuerit, tunc intus in sanctissima Ecclesia apud vasa sacra reponatur, tanquam Deo dedicata et ad salutem hominum ab ipso creatorum conscripta. Melius autem magisque utile omnibus hominibus illius loci facietis, si eam tabulis vel lapidibus insculptam in porticibus sanctissimae Ecclesiae scribatis, facilem eorum, quae statuta sunt, lectionem et possessionem omnibus praebentes.

XLIX. Cum vero integratissimum magistratum tam curam gesserimus, manifestum est, nos multo ^{Edicti} praecedentius defensoribus, ut quicquam vel accipient, vel ^{tis cap. 1.} permisuros esse. Dabunt quidem pro concessis sibi editis in iudicio glorioissimorum Praefectorum, si urbes maiores sint, solidos quatuor, si vero ex minoribus, solidos tres, et praeterea nihil. A nemine autem accipient quicquam, nisi legitimus ex fisco ad eos perveniat quaestus, vel si nihil ex fisco accipient, nihil praeter ea, quae in sacra nostra constitutione sancita sunt, sumant. Nam si vel ipsi [vel] chartularii eorum, qui vocantur, vel alii ex iis, qui circa eos sunt, quid accepisse deprehendentur, quadruplum eius, quod acceperunt, reddent, et ab officio removebuntur, et insuper perpetuo exilio mulctati, corporali quoque poena affecti bonis viris, qui loco malorum officium suscipiant, locum facient. Eritis autem huius quoque rei custodes et prohibebitis ea, quae contra haec fiunt, atque indicabitis, ut delicta non lateant, nec ideo, quod latent, impunita sint, sed omnis aequitas et iustitia inter subditos nostros floreat. Si vero magistratus, qui hucusque fuerunt, neque post insinuationem huius legis omni furto abstineant, se quoque poenis huius subiectos esse scient.

Iusiurandum, quod praestatur ab iis, qui magistratus suscipiunt.

L. Iuro per Deum omnipotentem et filium eius Nov. 8. in unigenitum Iesum Christum, Deum nostrum, et Spi- fin.

b) ἢ deest in Cod. Coisl. sed supplendum est ex greco huius Edicti textu. l) Cod. Coisl. ἔσεσθαι. m) In edit. Fabr. est pag. 199 — 202. cap. 31. hui. tit.

θεὸν ἡμῶν, καὶ τὸ ἄγιον πνέων καὶ τὴν ὑγίαν ἔδοξον θεοτόκον καὶ ἀειπάθετον Μαρίαν, καὶ τὰ τέσσαρα ἐναγγέλια, ἂν ἐν ταῖς χεροῖς μονός κρυπτῷ, καὶ τὸν ἄγιον ἀρχαγγέλον Μιχαὴλ καὶ Γαβριήλ, ὃς^η καθαρὸν συνειδὸς καὶ γνητίαν δουλεύειν φυλάξιον τοῦς θεοτάτους καὶ εὐσεβεσταῖς ἡμῖν δεσπόταις, Ἰουστινιανῷ καὶ Θεοδώρᾳ τῇ ὁμοζένῳ τοῦ αὐτοῦ κούπον, πρόφασε τῆς παραδεδομένης μοι παρὰ τῆς αὐτῶν εὐσεβείας ἀρχῆς· καὶ πάντα πόνον καὶ κάματον μετ' ἐνοίας, ἀδόλως καὶ δίχα τέχνης τινὸς ἀναδέξομαι ἐπὶ τῇ δοθεσθῇ μοι παρὰ αὐτῶν ἀρχῆς, ὑπὲρ τῆς αὐτῶν βασιλείας καὶ πολιτείας· καὶ κοινωνιός είμι τῇ ἀγιωτάτῃ τοῦ θεοῦ καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ κατ' οὐδένα τρόπον ἡ χρόνοις ἐναρτιωθῶ αὐτῇ· οὐδὲ ἄλλῳ τινὶ συγχωρίσω, καὶ δόσον δινάμεως ἔχω. ὅμιναι^δ) δὲ τοὺς αὐτοὺς ὄφοντος, ὡς οὐδὲν πατιεῖται οὔτε δέδωκα οὔτε δώσω προφάσει τῆς δεδομένης μοι ἀρχῆς, οὔτε προφάσει προστασίας οὔτε ἐπηγγειλόμητην, οὔτε ἀμοιβῆγον οὐκ τῆς ἐπιφύλαξης πέμπειν, οὔτε πέμψω, οὔτε προφάσει^η) δεσποτικοῦ συνφροσύνην, οὔτε τοῖς ἐνδοξοτάτοις ὑπάρχοντος, οὔτε τοῖς ἀλλοις πανευφρήμοις ἀνδράσι, τοῖς τὰς ἔχοντος, οὔτε τοῖς περὶ αὐτοὺς καθεστῶσιν, οὐδὲ ἄλλῳ τῶν πάντων οὐδένι. ἀλλ' ὥσπερ ἄμυνθον παρέλαβον τὴν ἀρχήν, οὗτοι καὶ καθαρὸς φανοῦμα περὶ τοὺς ὑποτελεῖς τῶν εὐσεβεστάτων ἡμῶν δεσποτῶν, ἀρχούμενος ταῖς ἀμφιοικμέναις μοι ἐκ τοῦ δημοσίου στήσοντον^η). καὶ πρῶτον μὲν πάντων ποιήσομα σπουδῆν, τὸ τοῖς δημοσίοις ἀγρόπλιων προσέχειν, καὶ τὸν μὲν ἀγρωμοροῦντας καὶ δεομένους ἀνάγκης μετὰ πάσης ἐλεπούσων τῆς σφραγίτης, οὐδὲν ὑποστακλιόμενος, οὐδὲ ὑπὲρ αὐτῶν τούτον τέλοντας πατάπασιν ἐννοῶν, ἢ πρὸς χάριν, ἢ πρὸς ἀπέχθειν ἀπαιτῶν τινὰ παρὰ τὸ προσῆκον ἢ συγχωρίσων^η) τινί. τοῖς δὲ εὐγνωμονοῦσι πατρικῶς προσενεγκήσομαι καὶ τὸν^η) ὑπήκοον τῶν εὐσεβεστάτων ἡμῶν δεσποτῶν ἀνεπιχρέαστον πανταχόθεν, ὃσον δινάμεως ἔχω, φυλάξω, καὶ ἵνος ἐν ταῖς δίκαιαις ἐσατέρῳ μέρει καὶ ἐν ταῖς δημοτικαῖς καταστάσεσι γενόμενος. καὶ οὐδὲν μέρει παρὰ τὸ δίκαιον προσετεθήσομαι, ἀλλ' ἐπέξελενομα πᾶσι τοῖς ἀμιστάροντος καὶ πᾶσαι λούτητα φυλάξω κατὰ τὸ φαινόμενόν μοι δίκαιον. καὶ τοῖς μὲν ἀνενθέντος ἀνεπηρεάστοντος φυλάξω, τοῖς δὲ ἀνενθέντοις ἐπιθήσω τιμωρῶν πρὸς τὸν νόμον. καὶ πᾶσαι δικαιοσύνην^η), καθὼν εἰρηται, ἐν τε τοῖς δημοσίοις, ἐν τε τοῖς ἰδιωτικοῖς^η) συναλλάγμασιν αὐτοῖς διατηρήσω, καὶ ἐὰν εἴρη τὸν δημόσιον ἀδικούμενον. καὶ^η) οὐκ ἔχω μόνος ταῦτα πρᾶξα, ἀλλὰ καὶ τὸν δὲ μοι παρεδρεόντος τοιοῦτον σπουδάσω παραλαβεῖν καὶ τοὺς περὶ ἐμὲ πάντας, ὡστε μὴ ἐμὲ μὲν καθαρεῖεν, τοὺς δὲ περὶ ἐμὲ κλέπτειν καὶ ἀμιστάνειν. εἰ δὲ εἴρεθη τις τῶν περὶ ἐμὲ τοιοῦτος, καὶ τὸ γενόμενον παρὰ αὐτοῦ θεραπεύοντα καὶ αὐτὸν ἀποδιώσω. εἰ δὲ μὴ ταῦτα πάντα οὖτας φυλάξω, ἀπολάβω^η) ἐνταῦθα καὶ τῷ μέλλοντι αἰώνι, ἐν τῇ φοβερᾷ κοίτει τοῦ μεγάλου δεσπότου θεοῦ τε καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ σχῶ τὴν μερίδα τὸν Ἰούδα, καὶ τὴν λέπον τὸν Γιεζῆ^η) καὶ γ^η) τὸν τρόμον τοῦ Καίνου, πρὸς τῷ καὶ ταῖς ποιαῖς ταῖς τῷ νόμῳ^η) τῆς αὐτῶν^η) εὐσεβείας περιεχομέναις ἐπενθυνος εἶναι.

E. I. C. de contract. iud. I. 53. rā.^b) Οἱ Κωνσταντινουπόλεως ὄφοντες μήτε κινη-

ritum sanctum, et per sanctam gloriosamque Dei genitricem et semper virginem Mariam, et quatuor Evangelia, quae manibus meis teneo, et per sacros archangelos, Michaellem et Gabrielem, me puram conscientiam et ingenuum servitum sacratissimis et piissimis dominis nostris, Iustiniano et Theodorae, coniugi eius in magistratu a pietate eorum mihi tradito praestitum, omnemque laborem et onus bono animo, sine dolo et fraude quadam in concessio mihi ab illis magistratu, pro illorum imperio et republica suscepimus: meque cum sanctissima Dei et catholica et Apostolica Ecclesia communionem habere, neque ullo modo aut tempore illi adversaturum, neque quantum in me est, cuiquam alii id permissurum esse. Idem vero iuriandum iuro, me nemini plane pro tradito mihi magistratu quid dedisse, nec daturum esse, nec patrocinii nomine promisisse, neque extra provinciam mittere spopondisse, nec missurum esse neque pro dominico suffragio, neque glorioissimis Praefectis, neque reliquis celeberrimis viris, qui magistratus gerunt, neque iis, qui circa eos sunt, neque alii eidam. Sed quemadmodum gratis magistratum accepi, ita quoque erga subditos piissimorum nostrorum dominorum integrum me geram, contentus annonis mihi ex fisco constitutis. Atque ante omnia operam dabo, ut ad tributa vigilanter attendam, eaque a contumacibus et coactione indigentibus cum omni severitate exigam, nulla in re cedens, nec ad ullum pro eo iure resipiens, vel ex gratia aut ex odio ultra, quam pars est, ab aliquo quid petens aut cuidam permittens. Obsequentes vero paterne tractabo et subditos piissimorum nostrorum dominorum undique illacos, quantum potero, servabo, et aequum in litibus utrius partis et in publica disciplina me præbent: nec ulli parti praeter id, quod iustum est, favebo, sed omnes delinquentes puniam et omnem acquitatem servabo, prout iustum mihi visum fuerit. Et innocentes ab iniuria immunes servabo, nocentibus vero poenam secundum legem imponam, et omnem iustitiam, sicut dictum est, in publicis et privatis contractibus illis servabo, et, si fiscum iniuriam pati invenero. Neque ego solum hoc agam, sed etiam assessorem, qui mihi erit, talem et eos omnes, qui circa me sunt, assumere studebo, ne ego quidem purus sim, illi vero, qui circa me sunt, furentur et delinquent. Si vero inter eos, qui circa me sunt, talis inveniatur, id, quod ab eo factum est, resarciam ipsumque expellam. Quedisi haec omnia non ita observavero, hic et futuro seculo in terribili iudicio magni Domini Dei et Servatoris nostri Iesu Christi habebo partem cum Iuda et lepram Gietzi et terrorem Cain; praeterea quoque poenis lege pietatis eorum comprehensis obnoxius sum.

LI. Magistratus Constantinopolis sine sacra ius-

^{a)} ὡς Fabr. Deest in Cod. Coisl. ^{b)} Fabr. ὅμιναι. ^{c)} Ita Fabr. προφάσει in Cod. Coisl. deest, licet deesse bene nou possit. ^{d)} Fabr. στήσοντο ^{e)} Legendum videtur συγχωρίσων. Cod. Coisl. et Fabr. συγχωρίσω. ^{f)} Fabr. male τοῖς. ^{g)} Cod. Coisl. addit τοῖς, quod iure deest apud Fabr. ^{h)} Sic Fabr. Cod. Coisl. ἰδιωτικῆς. ⁱ⁾ Hoc καὶ deest apud Fabr. ^{j)} Ita Cod. Coisl. Fabr. ἀπολάβω. ^{k)} Fabr. Γιεζῆ. ^{l)} Fabr. add. τοῦ. ^{m)} Sic Fabr. melius, quam Cod. Coisl. τῶν νόμων. ⁿ⁾ Sic Fabr. Cod. Coisl. αὐτῶν. ^{o)} Hoc cap. 51. fere iisdem verbis exhibet Theod. qui dicit esse cap. 37. hui. tit. Fabrotus autem eandem constitutionem ampliore et latiore translatione graeca cap. 23. hui. tit. exhibet, quae textui latino plerumque respondet.